

Hankinta. 29.1.2009 JWL

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN JA KANSALAISSODAN AIKAISTEN
KENTTÄLINNOITUSTEN INVENTOINTI KYMENLAAKSOSSA 1994

Raportti Kymenlaakson maakuntarahastolle

HuK Martti Koponen
HuK Hannu Poutiainen

SISÄLLYS

SELVITYKSEN TAUSTA

Saatteeksi
Tavoitteesta
Aineisto
Työstä

LAKI JA PUOLUSTUSVARUSTUKSET

ENSIMMÄINEN MAAILMANSOTA JA SUOMI

ENSIMMÄISEN MAAILMANSODAN AIKAiset KENTTÄLINNOITUKSET KYMENLAAK- SOSSA

Yleistä linnoitustoiminnasta
Työvoima
Kymenlaakson kenttälinnoitusten sijainnista ja rakenteista

KANSALAISSOTA

Taustaa
Sotatoimet pääpiirteissään
Sodan hinta

KIIITOKSEMME

KIRJALLISUUTTA

LIITTEET

Kohdekuvaukset
Kymen Sanomien artikkeli
Iitinseudun artikkeli
Kustannuslaskelma

Saatteeksi

Puolustusvarustukset ovat pala historiaa, muistoja menneiden sukupolvien työstä ja taistelusta kotiseutunsa puolesta. Lähes kaikille ovat tuttuja sellaiset nimet kuin Kymnlinna, Ruotsinsalmi ja Liikkala.

Metsien kätköissä on kuitenkin jäänteitä monista muistakin varustuksista - pienistä ja suurista - joita aikojen saatossa ovat rakentaneet suomalaiset, ruotsalaiset ja venäläiset. Monet näistä varustuksista luonto on peittänyt paksun sammaleen alle tai ksvattanut niiden suojaksi vehreän kasvillisuuden. Mutta puolustusvarustuksetkaan eivät ole ikuisia: kaivannot täyttyvät, valit kuluvat, ihminen rakentaa teitä ja taloja ja auraa metsiä tuhoten samalla usein tietämättään tielleen osuneita varustuksia.

Varustusten säilymisen ja tutkimisen kannalta ensimmäinen edellytys on, että tiedetään missä ne ovat. Siksi tämäkin inventointi on tärkeä, ja toivomme, että se tarjoaa lisätietoa tulevalle tutkimukselle. Varustuksilla vierailijoille toivoisi hiukkasen mielikuvitusta, jolla vaatimattomankin näköiset varustukset tulevat elävämmiksi: kuvitelkaa kymmeniä hikisiä miehiä ja hevosia työn touhussa, venäläinen sotilas mahorkkasätkä suupielessä ja kivääri selässä nojaamassa puunrunkoon työntekoa seuraten ja kylän lapsia hyörimässä ympäriinsä.

***

***

Muinaisjäännöksillä liikkujien ohjenuoraksi sopinee lainaus Pohjois-Savosta, Nilsiään Pisavuorelta, jossa Täyssinän rauhan muistolaattaan on kirjoitettu: "Kulkija kuka lienetkin, älä turmele näitä maakunnan vanhimpia muistomerkkejä, kansakunnan historiallisia aarteita, vaan opi kunnioittamaan niitä."

Tavoitteesta

Kymenlaakson puolustusvarustusten inventointia varten Kymenlaakson maakuntarahasto myönsi 1994 HuK Hannu Poutiaiselle ja HuK Martti Kuposelle apurahan 10 000,-. Alunperin inventointiin annettiin 20 000,-.

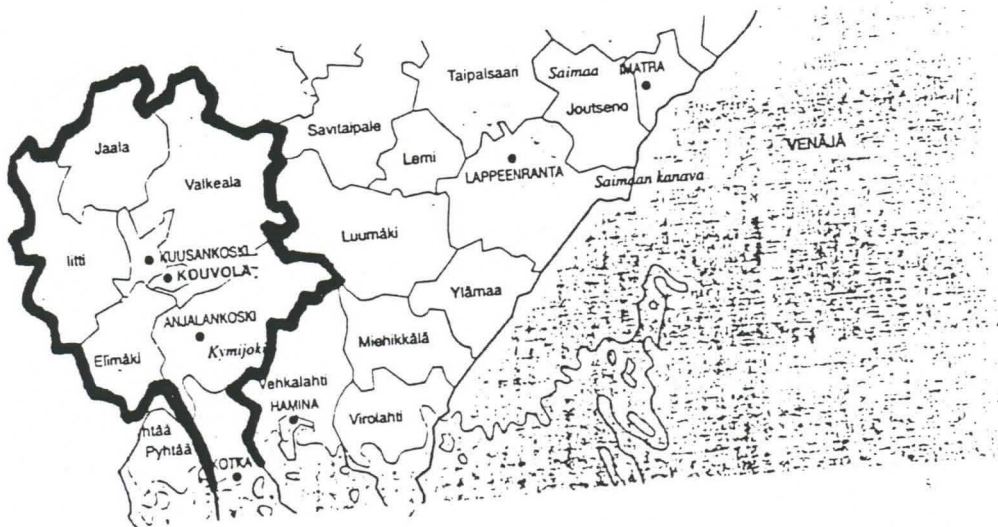
Ajallisesti inventointi rajattiin alunperin kattamaan aika esihistoriallisen ajan päättymisestä Suomen itsenäistymiseen, kuitenkin niin että kansalaissodan varustukset kuuluvat inventoinnin piiriin.

Apurahan pienetessä puoleen anotusta maastotyövaihe jouduttiin kuitenkin supistamaan noin kolmeen viikkoon. Näin ollen katsottiinärkevimmäksi keskittyä siihen ajanjaksoon, joka on ehkä kaikkein huonoiten tunnettu, mutta kuitenkin eniten maankäytön uhkaama: venäläisten ensimmäisen maailmansodan aikana Kymenlaaksoon rakennuttamiin kenttälinnoituksiin. Toissijaisesti inventoitiin kansalaissodan aikaisia, lähinnä punaisten rakentamia varustuksia.

Puolustusvarustuksiin on tässä työssä katsottu kuuluvan kaikki sellaiset varustukset, joita on käytetty tai aiottu käyttää itse taistelutoimissa. Näin ollen esim. sotilaskäyttöön rakennettuja kasarmialueita, kulkuväyliä tai sotilashautausmaita ei ole inventoitu.

Työn ulkopuolelle on jätetty myös venäläisten rakentamat rannikopatterit. Nämä patterit ovat yhä puolustusvoimien käytössä, ja niiden inventointi vaatii paitsi sopivaa kulkukalustoa myös neuvotteluja sotilasviranomaisien kanssa.

Alueellisesti inventointi käsitti koko Kymenlaakson. Käytännössä ko. ajanjaksolle ajoittuvia varustuksia on Kotkassa, Anjalankoskella, Elimäellä, Kuusankoskella, Iitissä, Jaalassa ja Valkealassa.

Kuva 1. Vuonna 1994 inventoitu alue.

On kuitenkin heti todettava, että luettelo on yhä puutteellinen. Kaikista vanhoista varustuksista ei ole kirjallista tietoa nykypäiviin asti edes säilynyt, ja osa ensimmäisen maailmansodan aikana tehdyistä varustuksista saattoi jäädä löytämättä. Kansalaissodan aikaisia pienimuotoisia varustuksia on epäilemättä myös yhä paikantamatta.

Tarkkojen karttojen ja mittauksen tekeminen vaatii runsaasti enemmän aikaa ja työvoimaa kuin tähän selvitykseen oli varattu. Esitetyt kartat ovat mittakaavassa 1:50 000. Tavoitteena olikin lähinnä paikantaa varustuksia, jotta niiden myöhemmin tapahtuva tutkiminen olisi helpompaa. Kohteista otettiin valokuvia.

Aineisto

Selvityksen pohjana on käytetty ennen kaikkea kirjallisuudessa olleita harvahkoja mainintoja rakennetuista puolustusvarustuksista.

Venäläisten rakennuttamista kenttälinnoituksista on olemassa kapteeni Öljymäen Sotakorkeakoulun diplomityöhönsä keräämä luettelo kunnista ja kylistä (Öljymäki 1938, liite N:o 11). Tämä luettelo perustuu ns. Patterivahinkojen arvioimislautakunnan

asiapapereihin. Tuolloin voimassa olleen venäläisen sotatilalain nojalla asetettiin joka pitäjään, jossa varustustöitä tehtiin, komitea arvioimaan töistä aiheutuneita vahinkoja ja niiden korvaussummia. Kuhunkin komiteaan kuului sekä suomalaisia että venäläisiä jäseniä.

Aiheesta on kirjoittanut myös V.V. Rauanheimo (1950), jonka artikkeli "Venäläiset joukot Suomessa maailmansodan 1914-1918 aikana; niiden yleisryhmitykset ja toimintasuunnitelmat" tarjoaa erinomaista taustatietoa aiheesta ja ajanjaksosta.

Työstä

Selvityksen teko alkoi huhtikuun alussa lähdeaineistoon ja karttoihin perehtymisellä. Maastotöitä tehtiin toukokuussa ennen kuin puihin tuli lehti ja myöhemmin kesällä elokuussa pahimpien helteiden mentyä ohi. Lehdistön suoma julkisuus toi vielä syyskuussa joukon vihjeitä kymenlaaksolaisilta; niitä tarkistettiin päivän ajan.

Työssä pyrittiin paikantamaan kirjallisuudessa mainitut varustukset. Työtä hankaloitti osaltaan se, että varustusten sijainti on yleensä selvillä vain silloisen kylän tarkkuudella. Vuosikymmenien kuluessa kylien rajat ovat muuttuneet, uusia kyliä on syntynyt ja muutamat vanhat kylät ovat hävinneet kartoilta kun kyliä on yhdistelty. Öljymäen kyläluettelossa on myös joitakin kirjoitusvirheitä, jotka Kymenlaakson osalta eivät kuitenkaan haitanneet kylien tunnistamista (esim. Kuusoniemi p.o. Kuusaanniemi, Karkeakoski p.o. Korkeakoski). Toisaalta aina ei ole varmuutta siitäkään onko varustuksia edes rakennettu vaan ovatko ne jääneet suunnittelun tai kartoituksen asteelle - kuten ainakin Jaalassa on tapahtunut. On myös mahdollista, että kylän alueelta on vain hankittu tukkeja varustuksia varten, jolloin kylä näkyy vahinkojen arvioimislautakunnan pöytäkirjoissa vaikkei varsinaisia varustuksia ole tehtykään.

LAKI JA PUOLUSTUSVARUSTUKSET

Muinaismuistolain (17.6.1963/295) nojalla kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ne ovat kansallisomaisuuttamme, joka niiden sivistyksellisten arvojen takia tulisi säilyttää tulevillekin sukupolville.

Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteää muinaisjäännöstä ei saa kaivaa, peittää, muuttaa, vahingoittaa, poistaa tai muutenkaan siihen kajota.

Tällaisiin kiinteisiin muinaisjäännöksiin kuuluvat mm. "muinais-aikaiset hylätyt linnat, linnamäet, linnoitukset, linnakkeet, vallit ja vallihaudat sekä niiden jäännökset".

Lain mukaan "kiinteään muinaisjäännökseen kuuluu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämätön tilan varaamiseksi sen ympärille". Jollei muinaisjäännöksen rajoja ole vahvistettu katsotaan rajojen kulkevan siten, että suoja-alueen leveydeksi tulee kaksi metriä luettuna jäännöksen näkyvissä olevista ulko-reunoista.

ENSIMMÄINEN MAAILMANSOTA JA SUOMI

Jo ennen suursodan puhkeamista Venäjällä oli tunnettu huolta Suomen sotilaspoliittisesta tilanteesta. Armeijan päämajamestarin kenraali Danilovin muistiossa keväällä 1914 pääkaupungin Pietarin puolustuksen kannalta ongelmalliseksi suunnaksi nähtiin Suomi. Täällä oli varsin vähän joukkoja ja nekin hajallaan. Uhkana pidettiin myös suomalaisten epäluotettavuutta, jolloin saksalaiset eivät joutuisi sitomaan joukkojaan selustansa varmistamiseen.

Sodan syttyessä 1914 venäläisiä joukkoja Suomessa lisättiin ja maata alettiin varustaa. Pietaria puolustamaan asetettiin VI armeija (VI A), jonka joukoista 22. armeijakunta (22. AK) määrättiin puolustamaan Suomea.

Tämä armeijakunta kuitenkin siirrettiin Saksan-rintamalle jo samana vuonna, ja se kärsi sittemmin raskaita tappioita.

22. AK:n joukot korvattiin muilla VI A:n joukoilla, ja Suomen - ja tietysti Pietarin -puolustamiseksi Suomenlahti suljettiin miinoituksin ja Karjalan Kannasta linnoitettiin.

Maaailmansota juuttui asemasodaksi ja sodan painopiste siirtyi Saksan itärintamalle. Tällöin uudeksi uhkaksi nähtiin saksalaisten mahdollinen maihinnousu jossakin muualla Itämeren alueella kuin Suomenlahden itäosassa, joka oli jo miinoituksin suljettu ja jonne oli rakennettu uusia rannikkopattereita.

Näin ollen Venäjän sodanjohto päätti siirtää puolustuksen Pohjanlahdelle, joka muun Suomen tavoin Etelä-Suomea lukuunottamatta oli sotilaalliselta kannalta katsottuna tyhjiö.

Vuonna 1915 muodostettiin 42. AK, joka oli Suomen puolustusjoukkojen runkona vuoteen 1918. Tähän armeijakuntaan kuuluivat 106. ja 107. divisioona, 2. erillinen Itämeren ratsuväkikrikaati, 40. sapööri- eli pioneeripataljoona ja suomenmaalainen rajavartioprikaati. Suoraan VI armeijalle oli lisäksi alistettu Viipurin linnoitus. Kenttäarmeijan joukkojen lisäksi Suomessa toimi Itämeren laivasto, jolle oli alistettu Viaporin linnoitus ja Turun-Ahvenanmaan linnoituspiiri, jossa Ahvenanmaan saaristoa alettiin linnoittaa.

42. AK:aan kuului noin 24 000 miestä, jotka vaihtuivat varsin usein vuoden 1915 aikana. Syynä oli se, että AK:aan lähetettiin rintamalta väsyneitä joukkoja, jotka levon jälkeen jälleen palasivat rintamalle.

Vuoden 1915 lopulla Suomessa oli noin 50 000 venäläistä sotilasta, joista siis 24 000 kuului 42. AK:aan, Viaporissa oli noin 15 000 miestä, Viipurissa 10 000 ja Turun-Ahvenanmaan linnoituspiirissä 1 000 miestä.

Vuoden 1916 aikana jatkettiin myös rannikkotyökistön vahvistamista. Keväällä eräisiin Pohjanmaan rannikkokaupunkeihin asennettiin 14 kiinteää patteria, mutta tykit olivat vanhanaikaisia ja niiden kantama lyhyt.

Vuonna 1916 venäläisten sodanjohdon suunnitelmat Suomessa muuttuivat. Kun aiemmin torjuva puolustus oli suunniteltu Karjalan Kannakselle, uudeksi pääpuolustuslinjaksi tuli nyt taso Valtimo-

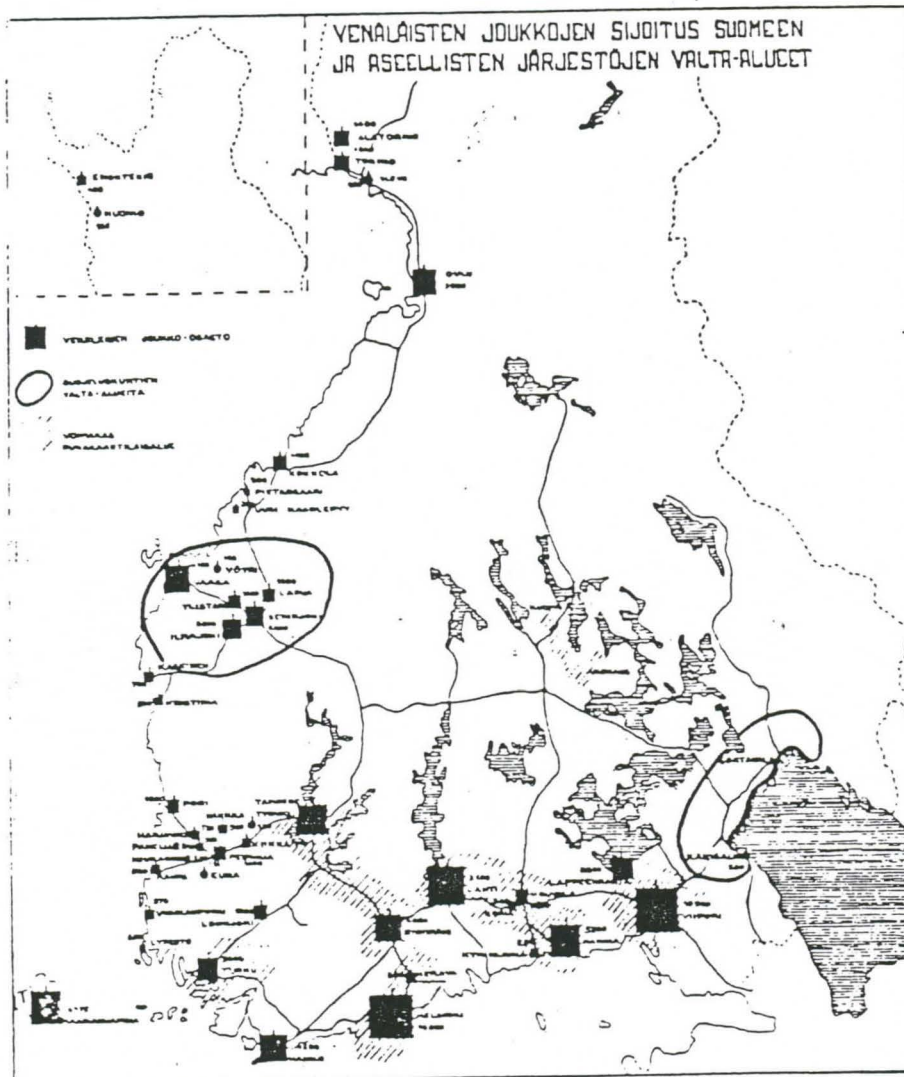
Kuopio-Ahtäri-Virrat-Tampere-Forssa-Nummela, jota alettiin kenttälinnoittaa. Samaan aikaan varustettiin myös taempaa linjaa tasolla Eno-Savonlinna-Mäntyharju-Kotka.

Vuoden 1916 aikana venäläisten joukkojen määrä Suomessa jonkin verran pieneni: vuoden lopulla maassa oli noin 40 000 sotilasta. Joukot oli keskitetty toisaalta vahvasti varustettuihin Helsinkiin ja Viipuriin, toisaalta Viipuri-Riihimäki-Tampere-Pori radan varteen.

Vuonna 1917 joukkojen määrä oli sitten suurimmillaan. 42. AK:ssa oli noin 52 000 miestä, minkä lisäksi Helsingin linnoitusalueella oli yli 10 000, Viipurin linnoitusalueella noin 25 000 ja Turun-Ahvenanmaan linnoitusalueella noin 6500 miestä. Viipurin kenttälinnoitustyömailla oli vielä noin 4000 pioneeria. Maajoukkojen kokonaisvahvuus oli siten lähes 100 000 miestä. Näiden lisäksi Itämeren laivastoon ja merivalvontahenkilöstöön kuului noin 25 000 miestä.

Syksyllä 1917 venäläiset joukot olivat jo varsin kurittomia. Karkuruutta esiintyi eikä joukkoja poikkeuksia lukuun ottamatta pidetty luotettavina. Venäläisten määrä Suomessa alkoikin pienentä, kun joukkoja siirrettiin muualle ja osa kotiutettiin.

Juuri ennen lokakuun vallankumousta joukkojen kokonaisvahvuus laivasto mukaan lukien oli noin 90 000 miestä. Tämäkin määrä väheni ennen kansalaissodan alkua vielä puoleen: tammikuun puolivälissä vahvuus oli 42 510 miestä, joista maajoukkoihin kuului 34 510 miestä (ks. kuva).

Kuva 2. Venäläisten joukkojen sijoitus 28.9.1917 (Lappalainen 1977, kuva 8, pohjana Suomen Vapaussota 1918, III, s. 128 kartta).

Yleistä linnoitustoiminnasta

Venäläiset olivat aloittaneet Suomen linnoittamisen jo 1912, mutta ensimmäisen maailmansodan puhkeamisen jälkeen linnoittamista kiirehdittiin ja se ulotettiin koko maan kattavaksi. Pelkona oli saksalaisten hyökkäys kohti silloista pääkaupunkia Pietaria Suomen alueen kautta - sama pelko kuin neljännesvuosisata myöhemminkin.

Saksalaisten hyökkäystä hidastamaan rakennettiin nykyisen Suomen alueelle kaksi puolustuslinjaa, joista ulompi kulki suunnilleen linjaa Valtimo-Kuopio-Saarijärvi-Ruovesi-Nokia-Urjala-Loppi, ja sisempi linjaa Eno-Joensuu-Savonlinna-Juva. Tämä sisempi linja haarautui Mikkelin eteläpuolella kahtia niin, että idempi linja kulki tasoa Ristiina-Savitaipale-Luumäki-Ylämaa-Säkkijärvi ja lännempi Kymenlaaksonkin halki tasoa Mäntyharju-Jaala-Elimäki-Anjalankoski-Kotka. Vahvasti linnoitettuja olivat Helsinki, Viipuri, Karjalan Kannas ja rannikot.

Kuva 3. Venäläisten linnoitustyöt Suomessa ensimmäisen maailmansodan aikana Rauanheimon (1950) mukaan.

Puolustussuunnitelman mukaan saksalaisia tuli viivyttää ja heidän voimiaan kuluttaa kahdella ulommalla puolustuslinjalla. Vihollinen tuli pysäyttää ja lyödä vastahyökkäyksellä Kannaksella.

Sisämaahan rakennettiin hallitseviin maastonkohtiin kenttälinnoituksia katkaisemaan kulkutiet, joita vihollinen voisi edetä. Tärkeimmille suunnille varustettiin useita peräkkäisiä puolustusasemia. Nämä asemat koostuvat Kymenlaaksossa maahan kaive-
tuista tai kallioon yleensä käsiporalla ja lekalla louhituista taistel- ja yhdyshaudoista, konekivääripesäkkeistä, sirpalesuojista sekä miehistö- ja varastokorsuista. Kymenlaakson kenttälinnoituksissa ei ole betonirakenteita.

Paitsi varsinaisia taisteluasemia rakennettiin sotilasteitä helpottamaan joukkojen ja tarvikkeiden kuljetusta, pystytettiin parakkeja työväen majoittamiseksi sekä rakennettiin pieniä hirsimökkejä, lindaaseja, jotka oli tarkoitus upottaa maahan kaitvettuihin tai louhittuihin kuoppiin tarvike- ja miehistökorsuiksi.

Kymenlaaksossa linnoitettiin lännestä tulevien teiden suuntia Jaalassa, Iitissä, Kuusankoskella, Elimäellä, Anjalankoskella ja Kotkassa. Venäläisten suunnitelmissa Kymijoen tärkeä merkitys luonnollisena esteenä vihollisen etenemiselle. Tämä näkyy myös varustusten sijoittelussa: etelässä kenttälinnoitukset seuraavat Kymijokea sen itärannalla ja pohjoisempanakin näyttäisi siltä, että oli varauduttu vetäytymään Kymijoen taakse mikäli Anjalankosken-Elimäen-Iitin tasolla kulkevista "Kouvolan etuvarustuksista" olisi jouduttu vetäytymään.

Varustustyö jäi keskeneräiseksi eikä usein edes etulinjaa saatu kuntoon. Taemmat asemat ja tykistön tuliaseimat yleensä puuttuivat. Monin paikoin, mm. Hurukselassa ja Anjalassa on selvästi havaittavissa, että kallion päältä on vain kuorittu maakerros pois ja itse louhintatyö on jäänyt tekemättä töiden keskeytymisen vuoksi.

Työvoima

Öljymäki (1938) arvioi, että linnoitustöissä oli 30 000 miestä. Myöhemmin on kuitenkin esitetty, että töissä oli jopa 100 000 miestä (mm. Apunen 1987:270). Öljymäen mainitsemat 30 000 miestä jakautuivat vuoden 1917 alussa siten, että Helsingin linnoitusalueella oli noin 3000, Viipurin linnoitusalueella noin 5000, rannikkolinnakkeissa noin 13800 ja kenttälinnoitustustyömailla - joita oli 82 - noin 8200 miestä.

Pääosan töistä tekivät venäläiset pioneerit, joita oli noin 4000. Töihin tuotettiin lisäksi 3000 kiinalaista. Kotkassa ja Kerimäellä Etelä-Savossa meille kerrottiin kiinalaisten syöneen mm. sammakoita ja muita pieniä eläimiä.

Sisämaan kenttälinnoitustustyömailla venäläisiä oli usein vain työmaiden johtajina ja valvojina. He asettuivat asumaan työmaan lähistön taloihin, jolloin talonväki sai siirtyä sivummalle. Sisämaan kenttälinnoitustustyömailla työvoiman pääosan lienevät muodostaneetkin suomalaiset. Töihin otettiin kaikki halukkaat, minkä lisäksi niihin määrättiin miehiä pakko-otolla. Töihin ha-
keutui erityisesti maaseudun huono-osaisia ja syyistä tai toisesta taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita ihmisiä. Eräät kunnat

jopa kannustivat patteritöihin maksamalla matka-avustuksia.

Työteho ei kuitenkaan usein ollut paras mahdollinen, ja rokuli-päiviä hankittiin mm. tarjoamalla venäläisille valvojille vettä väkevämpää. Helpolla saattoi päästä ajettaessa hevosella kivi-kuormia, jotka venäläinen valvoja merkitsi aina muistiin: jotkut hevosmiehet ajoivat lenkkiä eikä kuorma kyydissä vaihtunut ker-taakaan päivän aikana...

Työvoiman ja tarvikkeiden saantia helpotti Suomessa se, että Suomen miehet oli vapautettu asepalvelusta. Lisäksi Suomeen oli 31.7.1914 julistettu sotatilalaki, jonka nojalla pakko-otot oli-vat mahdollisia silloin, kun normaali työvoimatarjonta ei riit-tänyt. Pakko-otoilla saatiin käyttöön myös työkoneita, joista oli huutava pula. Pakko-otot rasittivat ennen kaikkea talolli-sia, joilta otettiin mm. hevosia ja lehmiä sotaväelle eikä niis-tä yleensä maksettu niiden todellista arvoa vastaavaa korvausta.

Vaikka olot linnoitustyömailla olivat varsin ankeat, riitti töi-hin halukkaita. Kannustimena linnoitustöihin oli niistä tuon ajan mittapuussa maksettu varsin hyvä palkka: se oli lähes kak-sinkertainen maatalouden palkkoihin verrattuna. Tässä oli kui-tenkin eräs kansalaissodan siemen: myös maataloustyöstä alettiin vaatia parempaa palkkaa. Kesällä 1917 maataloustyöväki lakkoili erityisesti Hämeessä, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Sen sijaan Kymenlaaksossa lakkoja ei juuri ollut. Lakot yhdessä pakko-ottojen kanssa aiheuttivat elintarvikepulaa. Linnoitustöiden loppuminen vuonna 1917 toi jälleen joukkotyöttömyyden lisäten entisestään levottomuutta. Yhteiskunnalliset ongelmat ja linnoi-tustyömailla levinneet radikaalit asenteet loivat osaltaan poh-jaa kansalaissodalle.

Kymenlaakson kenttälinnoitusten sijainnista ja rakenteista

Kymenlaaksossa linnoitettiin lännestä tulevien teiden suuntia Jaalassa, Iitissä, Kuusankoskella, Elimäellä, Anjalankoskella ja Kotkassa. Venäläisten suunnitelmissa Kymijoella tärkeä merkitys luonnollisena esteenä vihollisen etenemiselle. Tämä näkyy myös varustusten sijoittelussa: etelässä kenttälinnoitukset seuraavat Kymijokea sen itärannalla ja pohjoisempanakin näyttäisi siltä, että oli varauduttu vetäytymään Kymijoen taakse mikäli Anjalan-kosken-Elimäen-Iitin tasolla kulkevista "Kouvolan etuvarustuk-sista" olisi jouduttu vetäytymään.

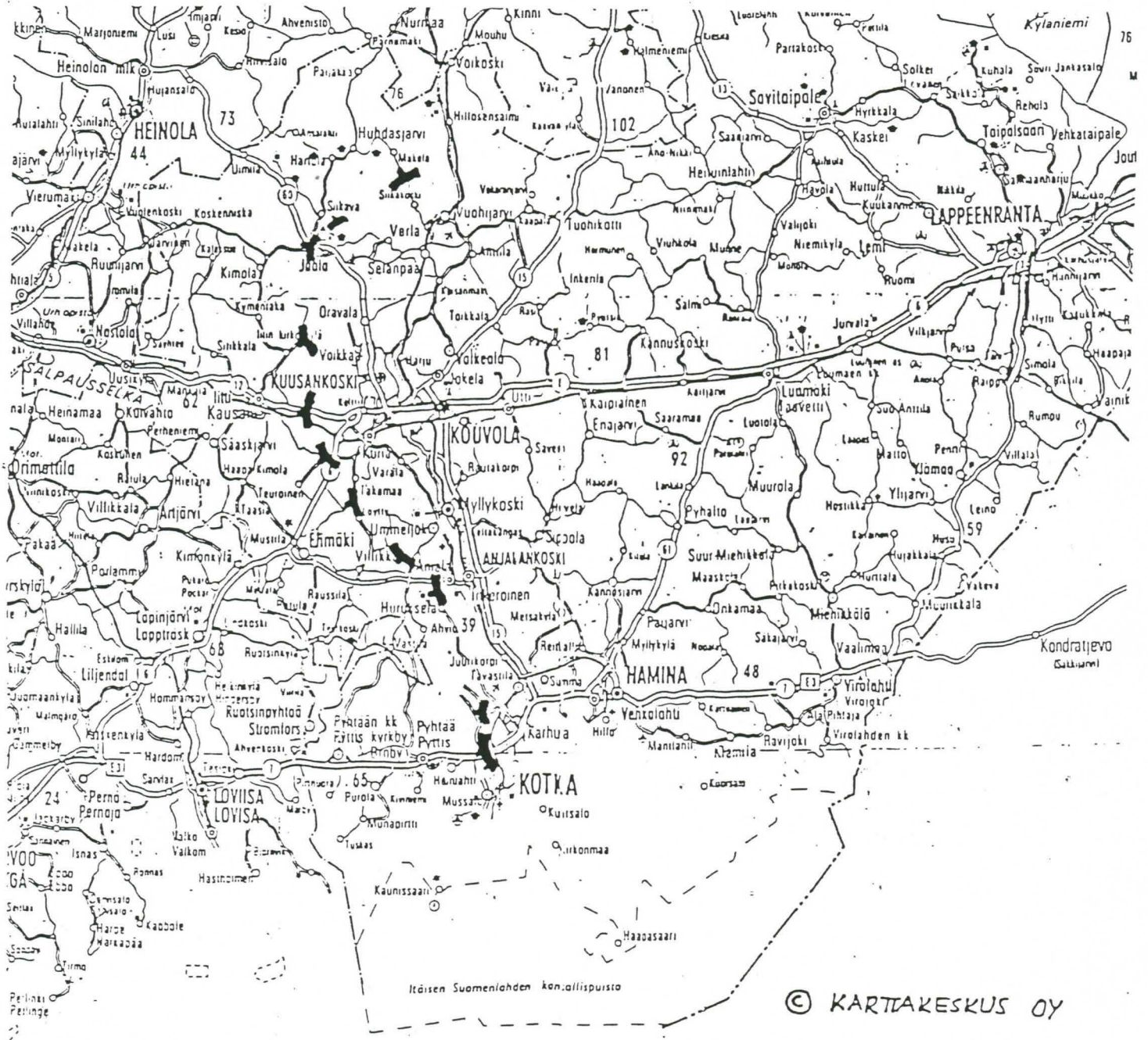
Venäläisten puolustus suunnitelmissa tärkeimmät suunnat olivat rannikkotie Helsinki-Pietari sekä Salpausselkää kulkeva ura. Molemmilla suunnilla haettiin syvyyttä puolustukseen varustamal-la useita peräkkäisiä asemia. Kouvolan suunnalla varustuksia pitäisi olla Elimäki-Iitti-Jaala tason takana Kuusaanniemellä Kuusankoskella ja Kymijoen itärannalla Ruotsulassa sekä vielä Kaipiaisissa Kouvolasta itään. Kotkassa on linnoitettu Kymijoen suuhaarojen rantoja.

Kouvolaa pidettiin tärkeänä huoltokeskuksena. Kouvolaan johti rautatie sekä etelästä Kotkasta että idästä Pietarista. Erityi-sen tärkeä oli Pietarin rata, joka teki mahdolliseksi siirtää suhteellisen nopeasti runsaasti tarvikkeita ja joukkoja rintamalle.

Kouvolan merkitys heijastuu myös kenttälinnoitusten sijoitte-

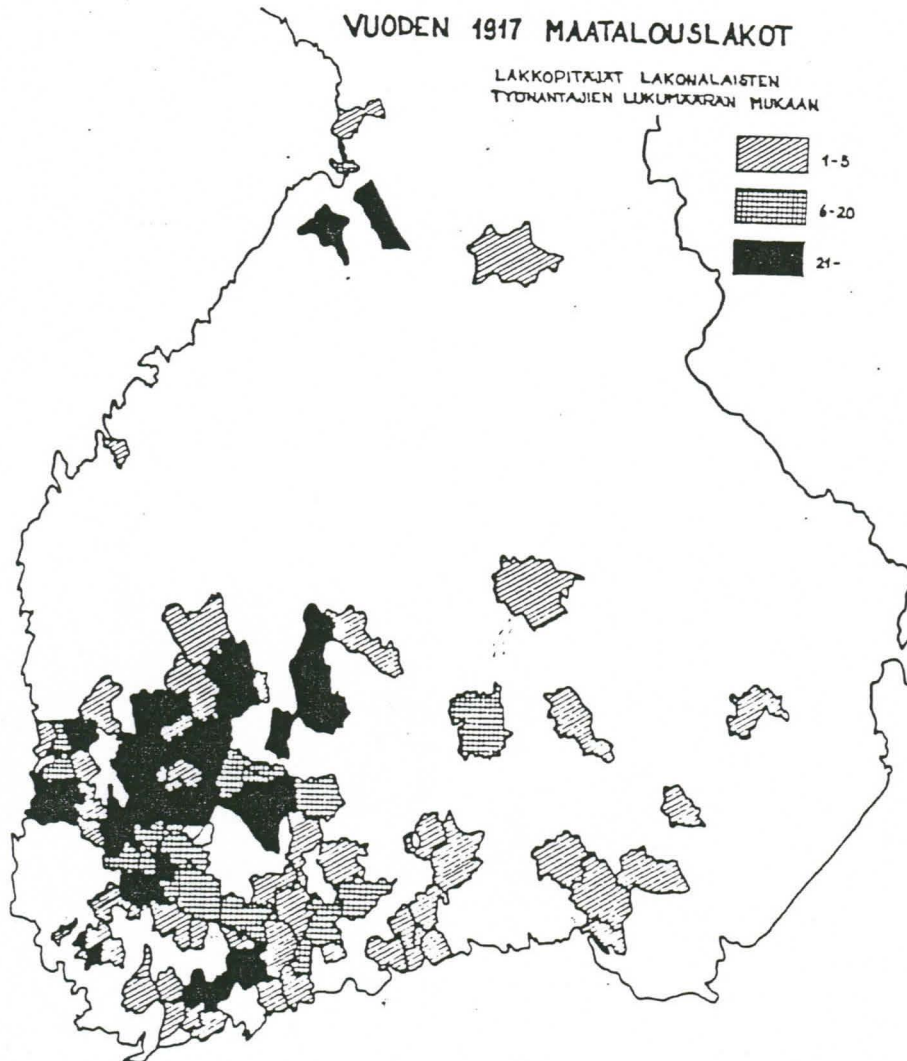
luun. Anjalankoski-Jaala välillä tehtyjen varustusten tehtävänä näyttäisi olleen nimenomaan Kouvolan risteysaseman jääminen rintaman taakse. Vertailun vuoksi kiinnitettäköön huomiota Mikkeliin, viime sotien aikaiseen päämajakaupunkiin. Mikkelin olisi kenttälinnoitusten sijoittelun perusteella oltu valmis luovuttamaan viholliselle ilman isompaa vastarintaa. Asia herättää hieman ihmetystä sikäli, että Mikkelin lännestä johtavat kulkuurat olisi voitu varsin vähäisin linnoitustöin sulkea linnoittamalla vesistöjen väliin jäävät kapeikot tasolla Juva-Haukivuori-Läsänkoski-Hirvensalmi-Vihantasalmi-Nurmaa.

Kuva 4. Ensimmäisen maailmansodan aikana rakennetun kenttälinnoitusketjun kulku Kymenlaaksossa.

Taustaa

Patteritöissä kylvettiin osaltaan kansalaissodan siemen, joskin suurimpana syynä oli Venäjän vallankumous seurausilmiöineen. Patteritöissä maksettu hyvä palkka aiheutti maataloudessa työvoimapulaa ja jopa maatalouslakkoja maataloustyöläisten vaaties- sa kilpailukykyistä palkkaa. Maatalouden työvoimapula pienensi tuotantoa, mikä heijastui talvella 1916-17 elintarvikkeiden vä- hentyneenä saatavuutena. Patterityömaat tarjosivat myös otollisen maaperän radikaalien yhteiskuntanäkemyksen leviämiseksi.

Kuva 5. Vuoden maatalouslakot. Huomiota herättää lakkojen vähäi-
syys Kymenlaaksossa. (Lappalainen 1977, kuva 7)

Itsenäistymisen myötä ulkomaankauppa oli tyrehtynyt. Tämä vai-
keutti ennen kaikkea elintarvikehuoltoa, sillä Venäjältä ei enää
saatu halpaa viljaa. Liikenneyhteyksien katkeaminen itään vai-
keutti myös metsä- ja metalliteollisuutta ja lisäsi työttömyyt-
tä. Näin ollen Suomen talous oli kansalaissodan puhjetessa ylei-
sesti ottaen huonossa tilassa. Venäläisten patteritöiden loppu-
minen oli vienyt työn tuhansilta työläisiltä, eikä hätäaputöiden
suunnittelu ollut juuri edistynyt.

Alkuun itsenäisyyden saavuttaminen oli ollut poliittisia ryhmiä

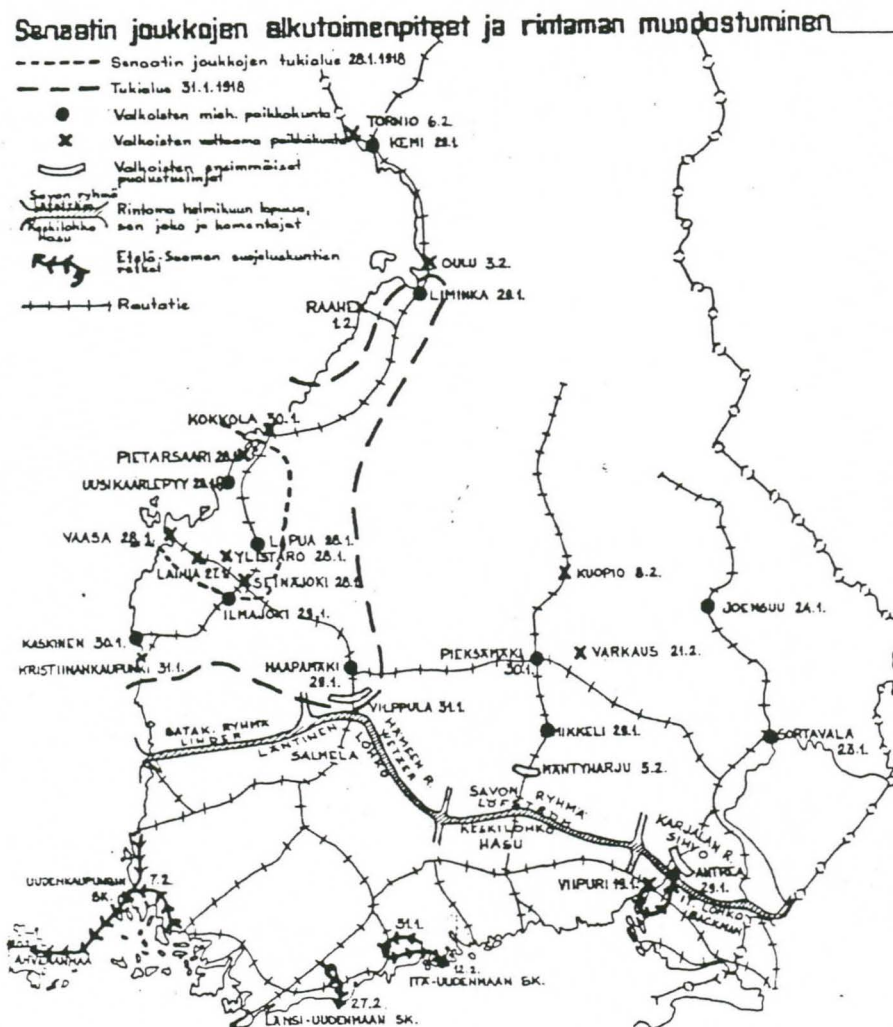

yhdistävä tekijä. Mutta jo keväällä 1917 kehitys kohti kahta toisilleen vihamielistä poliittista ryhmittymää, jotka marraskuun yleislakon jälkeen alkoivat aseistautua.

25.1.1918 senaatti julisti suojeluskunnat hallituksen joukoiksi ja Mannerheim otti Pohjanmaan suojeluskuntien valvontaan aloitettuaan siellä olevien venäläisjoukkojen riisumisen aseista. Päivää myöhemmin työväen kaartit yhdistettiin punakaartiksi ja ne saivat liikekannallepanokäskyn.

Sotatoimet pääpiirteissään

Suojeluskuntien vakiinnuttaessa asemiaan erityisesti Pohjanmaalla punakaartit ottivat valvontaansa Etelä-Suomen. Tulevat rintamalinjat vakiintuivat helmikuun alkupäivinä.

Kuva 6. Rintamalinja helmikuun lopulla. Kartasta ilmenee hyvin rintaman suuntaisesti kulkevan Viipuri-Kouvola-Riihimäki-Tampere-Pori radan merkitys punaisille. (Lappalainen 1977, kuva 9)

Maailmanpoliittinen tilanne muuttui ratkaisevasti 3.3., kun Saksa ja Venäjä solmivat rauhan Brest-Litovkissa. Tällöin sovittiin mm., että Venäjän on vedettävä joukkonsa Suomesta eikä se saa sekaantua Suomen sisäisiin asioihin. Näin ollen kaikki punaisten palveluksessa olleet venäläiset olivat tämän jälkeen vapaaehtoisia.

Sodan hinta

Sota vaati noin 17 000 ihmisen hengen. Näistä vain noin 7000 kaatui taisteluissa; punaisten terrorin uhriksi joutui 1700 ihmistä ja valkoiset teloittivat 8400 punaista.

Kymenlaaksossa sisällissodan lopun katkeruus purkautui ensin punaisten, sitten valkoisten terrorina. Valkoisia siviilejä surmattiin huhtikuussa satakunta, ja valkoisten kostotoimet Kymenlaaksossa olivat suhteessa ankarammat kuin missään muualla. Kun taistelut toukokuun alussa päättyivät, 12000 punaista antautui. Heistä 700 ammuttiin heti.

Sodan jälkipyykki kuitenkin jatkui. Vankileireillä menehtyi vielä 12000 punaista. Sota repi nuoreen kansakuntaan haavat, jotka vasta talvisota kuroi kiinni.

KIIITOKSEMME

niille lukuisille kymenlaaksolaisille, joiden antamat vihjeet ja tiedot ovat olleet korvaamattomaksi avuksi. Erityisesti on mainittava Alpo Ahola Kotkan Hurukselasta sekä Seppo Kammonen ja Olli Kousa Jaalasta. Säästimme paitsi kumisaappaitamme ja herjomme myös runsaasti aikaa.

Kiitämme myös niitä Kymenlaakson tiedotusvälineitä, jotka uhrasivat palstatilaa työllemme, ja omalta osaltaan toivat näitä varustuksia seudun asukkaiden tietoisuuteen. Kymen Sanomien Raimo Päiviöltä ja Iitinseudun toimittajalta saimme myös arvokasta lisätietoa.

Useat viranomaistahot ovat myös olleet tukenamme. Erityisesti haluamme mainita museoviraston rakennushistorian osaston johtajan Pekka Kärjen ja tutkija Ulla-Riitta Kaupin, jotka ovat tukenneet ja rohkaisseet meitä työssämme. Timo Lievonen Kymenlaakson maakuntamuseosta oli myös suureksi avuksi.

Mutta ennen kaikkea olemme kiitollisia kahdelle taholle, jotka tekivät tämän inventoinnin mahdolliseksi: Kirsi Nikulle joka uhrasi lomansa antaen meille aikaa tehdä työmme, ja Kymenlaakson maakuntarahastolle, joka antoi työllemme sen taloudellisen pohjan, jonka tarvitsimme. Tuen turvin on osa seudun historiaa saatu taltioitua tulevienkin sukupolvien käyttöön.

KIRJALLISUUTTA

- Goltz, R. von der 1920: Toimintani Suomessa ja Baltian maissa. Porvoo.
- Halila, Aimo 1966: Iitin historia II. Lahti.
- 1969: Haminan historia III. Mikkeli.
- Hannula, J. O. 1956: Suomen vapaussodan historia. Porvoo.
- Hellgren, Kirsti 1957: Sippolan historia. Myllykoski.
- Kallio, Veikko 1990: Kymin historia 2. Porvoo.
- Kiep, Leisler 1957: Saksan laivaston toiminta Suomen vapaussodassa keväällä 1918. Porvoo.
- Knapas, Marja Terttu 1971: Kymenlaakson kulttuurihistorialliset suojelukohteet. - Kymenlaakson seutukaavaliiton julkaisuja A:12. Karhula.
- 1984: Kymenlaakson kulttuurihistorialliset kohteet. - Kymenlaakson seutukaavaliiton julkaisuja A:20. Kotka.
- Kokkonen, Heikki 1931: Elimäen pitäjän historia 2. Helsinki.
- Korhonen, Martti 1981: Vehkalahden pitäjän historia II. Hamina.
- Kotkan historia II. Helsinki 1955.
- Kuusi, Matti 1938: Taistelu Mäntyharjusta v. 1918. Mikkeli.
- Kymenlaakson rakennuskulttuuri. - Kymenlaakson seutukaavaliiton julkaisu A:26. Jyväskylä 1992.
- Lappalainen, Jussi T. 1977: Itsenäisen Suomen synty. (3. korjattu painos.) Jyväskylä.
- 1981: Punakaartin sota 1-2. Helsinki.
- Oksanen, Eeva-Liisa 1981: Anjalan historia. Myllykoski.
- 1985: Elimäen historia. Kotka.
- Rauanheimo, V. V. 1950: Venäläiset joukot Suomessa maailmansodan 1914-1918 aikana; niiden yleisryhmitykset ja toimintasuunnitelmat. - Tiede ja ase 8.
- Suomen vapaussota I-VIII. Toim. Kai Donner, Th. Svedlin ja Heikki Nurmio. Jyväskylä 1921-1928.
- Suomen vapaussota vuonna 1918, I-VI. Julkaissut Vapaussodan historian komitea. Helsinki 1921-1926.
- Talvi, Veikko 1953: Kouvolan historia I. Kouvola.
- Tanskanen, Aatos 1978: Venäläiset Suomen sisällissodassa vuonna 1918. - Acta Universitatis Tamperensis Ser. A vol. 91. Tampere.
- Öljymäki, Pauli 1938: Venäläisten suorittamat kenttävarustustyöt Suomessa maailmansodan aikana. - Sotakorkeakoulun diplomityö.

KUSTANNUSLASKELMA

Kymenlaakson puolustusvarustusinventointi 1994

Henkilökohtaiset apurahat		4730,-
Hannu Poutiainen	2365,-	
Martti Koponen	2365,-	
Matkakulut		4850,-
2640 km, korvaus 1,82-1,86 mk/km		
Muut kulut		420,-

KULUT YHTEENSÄ		10 000,-
Myönnetty apuraha		10 000,-

I maailmansodan linnoitusketju hahmottuu Kymenlaaksossa

Vuonna 1912 aloitetut rakennustyöt jatkuivat aina vuoden 1917 vallankumoukseen saakka.

S alpa-aseman valmistumisen 50-vuotismarkkivuosna sen bunkkeri- ja juoksuhaudaketju on esitelty monissa tilaisuuksissa. Aseman osittaisesta säilymisestä on kannettu aiheellista huolta jo muutaman vuoden ajan, ja sen suojelusuunnitelmia ollaan parhaillaan laatimassa.

Sen sijaan I maailmansodasta kertovat muistomerkit ovat jääneet niin Kymenlaaksossa kuin moniaalla muuallakin varsin vähälle huomiolle. Kuitenkin niin pitkin Kymijokivartta, Hämettä, eteläistä Savoia kuin Etelä-Karjalaakin kulkee etelä-pohjoissuunnassa linnoitusketjuja, joiden haravoiminen esille maastosta on vasta alkamassa.

Kuva Kymenlaaksossa muotoutuu

Kuluneen kesän aikana I maailmansodan jäänteitä haravoitiin ensi kertaa Kymenlaaksossa. Työn tekivät jo aiemmin eteläisessä Savossa samoissa puuhissa olleet **Martti Koponen** ja **Hannu Poutiainen**, jotka olivat saaneet tarkoitusta varten apurahan Suomen Kulttuurirahaston Kymenlaakson rahastolta.

Martti Koposen mukaan Kymenlaakso saatiin nyt muutaman viikon aikana käydyksi lävitse joltisellakin tarkkuudella. Silti joitakin tarkistuskäyntejä olisi vielä tarpeen tehdä ainakin Kouvolan-Korian-Kuusankosken alueella, Anjalankosken Ahviossa, Elimäellä sekä Kotkassa, jotta työn kuluessa saadut yleisövinnit voitaisiin kollata lävitse.

Työtä maastossa on tutkija Koposen mukaan hidastanut I maailmansodan aikaisten asemapiirrosten ja karttojen puuttuminen. Haravoitinyössä on kuitenkin voitu käyttää kyllittäin laadittuja vahinkoluetteloita, joihin kirjattiin kussakin kylässä linnoitustöistä siivillelle johtuneeksi ilmoitetut haitat.

Vuosisadan alkupuolen linnoituslaitteista kiinnostuneet tutkijat kartoittavat samalla myös vuoden 1918 sodan aikana maastoon

konekivääripesäkkeistä, sirpalesuojista sekä miehistö- ja varastokorsuista. Asemat joko kaivettiin maahan tai louhittiin kallioon käsiporalla ja lekalla. Betonirakenteita ei Kymenlaakson kenttälinoituksista ole tavattu.

Kotkasta Jaalaan

I maailmansodan linnoitusketju Kymenlaaksossa alkaa Kotkasta, jossa hyvin säilyneitä varustuksia on muun muassa Langinkoskella. Hiekkaperäiseen maahan tehtyjä kaivanteita löytyy myös pitkin Kymijoen itärantaa esimerkiksi Kyminkartanon alueella sekä Veikkolassa.

Kotkan Hurukselan korkeudelta alkaa linnoituslaitteketju, joka pienin katkoksin jatkuu aina Jaalan pohjoisosiin saakka. Hurukselan Salonmäen lisäksi taisteluhautaa on tavattu Kymijoen mutkan pohjoisrannalta, jossa sitä ja yhdyshautaa, korsunpaikkoja ja pesäkkeitä jatkuu noin kahden kilometrin matkalla.

Anjalasta Elimäelle johtavan tien pohjoispuolella Mikkolanniemessä, Junkkarissa

ja Korvenkylässä on kaivettuja taisteluasemia, jotka jatkuvat siitä pohjoiseen pitkin Anjalankosken ja Elimäen rajaa. Täältä on tavattu myös yksi konekivääripesäke, jonka puurakenteet ovat osin säilyneet.

Elimäelle on varustuksia rakennettu askeiden lisäksi myös Löytyn ja Takamaan välille, jossa Korialle johtavan tien itäpuolelle on kaivettu taisteluhautaa lähes kaksi kilometriä. Toista kilometriä kaivanteita löytyy edelleen Kukonojalta.

Iitin puolella varustukset jatkuvat Kuukson ja Inginmaan välillä sekä Kausalan ja Korian välillä. Pohjoisimmat Iitin varustuksista ovat kirkonkylän pohjoispuolella Lyöttilässä.

Kymenlaakson näyttävimmät ja parhaiten säilyneet varustukset ovat Jaalan kirkonkylästä Hausanniemeen vievän tien länsipuolisilla ja Iittiin vievän tien eteläpuolisilla kallioidella. Täällä asemia taistelu- ja yhdyshautoineen, pesäkkeineen ja korsuineen on parhaimmillaan jopa kolmessa tasossa yhteensä noin kahden kilometrin matkalla.

Jaalan aluetta varustettiin I maailmanso-

Hurukselan pohjoispuolisen Kymijoen mutkan ja Anjalasta Elimäelle johtavan tien välille louhitut taistelukaivannot ja yhdyshaudat ovat vielä varsin hyvin erotettavissa maastossa.

taa varten muutoinkin laajasti. Kenttälinoituksia tavataan näyttävimmin esiintymän lisäksi ainakin Vuohi- ja Niskajärvien välillä sekä kirkonkylän Pappilanharjulta.

Lähteet:
-Osmo Apunen: Rajamaasta tasavallaksi. Suomen historia 6. 1987.

-Veikko Kallio: Kymin historia 2. 1990.

-Martti Koposen kuvaukset. 1994.

teksti RAIMO PÄIVIÖ

kuvat
ERKKI KORHONEN
SOTAMUSEO

Tulee sade kun Huuman ryssät huutaa

Tulee sade kun paskatehdas haisee ja Huuman ryssät huutaa, oli yleisesti tunnettu sanonta Kymissä, kun linnoitustyöt pääsivät toden teolla liikkeelle I maailmansodan sytyttyä 1914. Kymenlinnaan ja Kotkan työväentalolle majoittuneisiin satoihin venäläisiin sotilaisiin suhtauduttiin aluksi kyllä, mutta tunnelmat vaihtuivat pian positiivisiksi, kun linnoitustöiden havaittiin antavan työttömyyden riivaamalla seudulla runsaasti ansiomahdollisuuksia.

Kaksi puolustuslinjaa

Itse asiassa Suomen linnoittaminen näköpiirissä olevaa sotaa varten oli aloitettu jo 1912. Kun maailmansota sitten kesällä 1914 alkoi, ulotettiin patterityöt nopeasti koko Suomen alueelle.

Venäläiset ryhtyivät nyt ikäänkuin jatkamaan Pietarin turvalinnoitussysteemin rakentamista, jota oli aloitettu jo 1790-luvulla. Tarkoituksena oli rakentaa kaksipor-

Kärkevimmin venäläisiin suhtautuivat juuri talolliset. He joutuivat sodan takia luovuttamaan pakko-ottoina muun muassa hevosiaan ja lehmiiään, joita ei suinkaan korvattu täydestä arvostaan.

Työvoimaa oli Suomesta kuitenkin helppoa saada, koska miehet oli vapautettu asevelvollisuudesta. Vaikka sotatilalaki teki pakko-otot mahdollisiksi, ei työntekoon halukkaista tilallisistakaan ollut puutetta. Parhaimmillaan linnoitustöistä hankki elantonsa noin 100 000 suomalaista, osa työläisinä, osa rahdinajajina.

Vuoden 1918 sodan siemen

Työttömiä esimerkiksi Kymistä lähti linnoitustöihin aina Kouvolaa ja Helsinkiä myöten, ja tällöin kunta korvasi heille matkan kulut. Kiinnostus linnoitustöitä kohtaan oli ymmärrettävästi suuri, koska niistä maksettiin kaksinkertainen palkka maataloustuotteen nähdessä.

minen esille maastosta on vasta alkamassa.

Kuva Kymenlaaksossa muotoutuu

Kuluneen kesän aikana I maailmansodan jäänteitä haravoitiin ensi kertaa Kymenlaaksossa. Työn tekivät jo aiemmin eteläisessä Savossa samoissa puuhissa olleet **Martti Koponen** ja **Hannu Poutiainen**, jotka olivat saaneet tarkoitusta varten apurahan Suomen Kulttuurirahaston Kymenlaakson rahastolta.

Martti Koposen mukaan Kymenlaakso saatiin nyt muutaman viikon aikana käydyksi lävitse joltisellakin tarkkuudella. Silti joi-takin tarkistuskäyntejä olisi vielä tarpeen tehdä ainakin Kouvoian-Korian-Kuusan-kosken alueella, Anjalankosken Ahviossa, Elimäellä sekä Kotkassa, jotta työn kuluessa saadut yleisövinkit voitaisiin kollata lävitse.

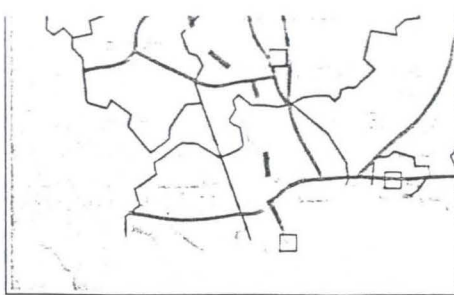
Työtä maastossa on tutkija Koposen mukaan hidastanut I maailmansodan aikaisten asemapiirrosten ja karttojen puuttuminen. Haravointityössä on kuitenkin voitu käyttää kylittäin laadittuja vahinkoluettelaita, joihin kirjattiin kussakin kylässä linnoitustöistä si-viilleille johtuneeksi ilmoitetut haitat.

Vuosisadan alkupuolen linnoituslaitteista kiinnostuneet tutkijat kartoittavat samalla myös vuoden 1918 sodan aikana maastoon jätettyjä taisteluasemamerkkejä, joita he otaksuvat eniten Kymenlaaksossa olevan Valkealassa. Useimmat kevään 1918 raken-nelmistä eivät olleet koolla pilattuja, joten tutkijat olisivat tyytyväisiä mistä tahansa maastohavaintoon perustuvasta vinkistä.

Lännen suunnan tiet tukkoon

Tutkija Martti Koposen mukaan Kymen-laaksossa linnoitettiin Jaalassa, Iitissä, Kuu-sankoskella, Elimäellä, Anjalankoskella ja Kotkassa lännestä tulevien teiden kulkureit-tejä, jotta linnoitteilla olisi voitu ehkäistä saksalaisen Pietaria kohtaan mahdollisesti aloittama hyökkäys. Tärkeiden teiden lisäksi linnoitettiin myös rannikon saaria, jotka ovat yhäkin rannikkotyöstämme käytössä.

Tärkeimmillä maantiesuunnilla rakennet-tiin useita peräkkäisiä puolustusasemia, jot-ka muodostuivat taistelu- ja yhdyshaudoista,

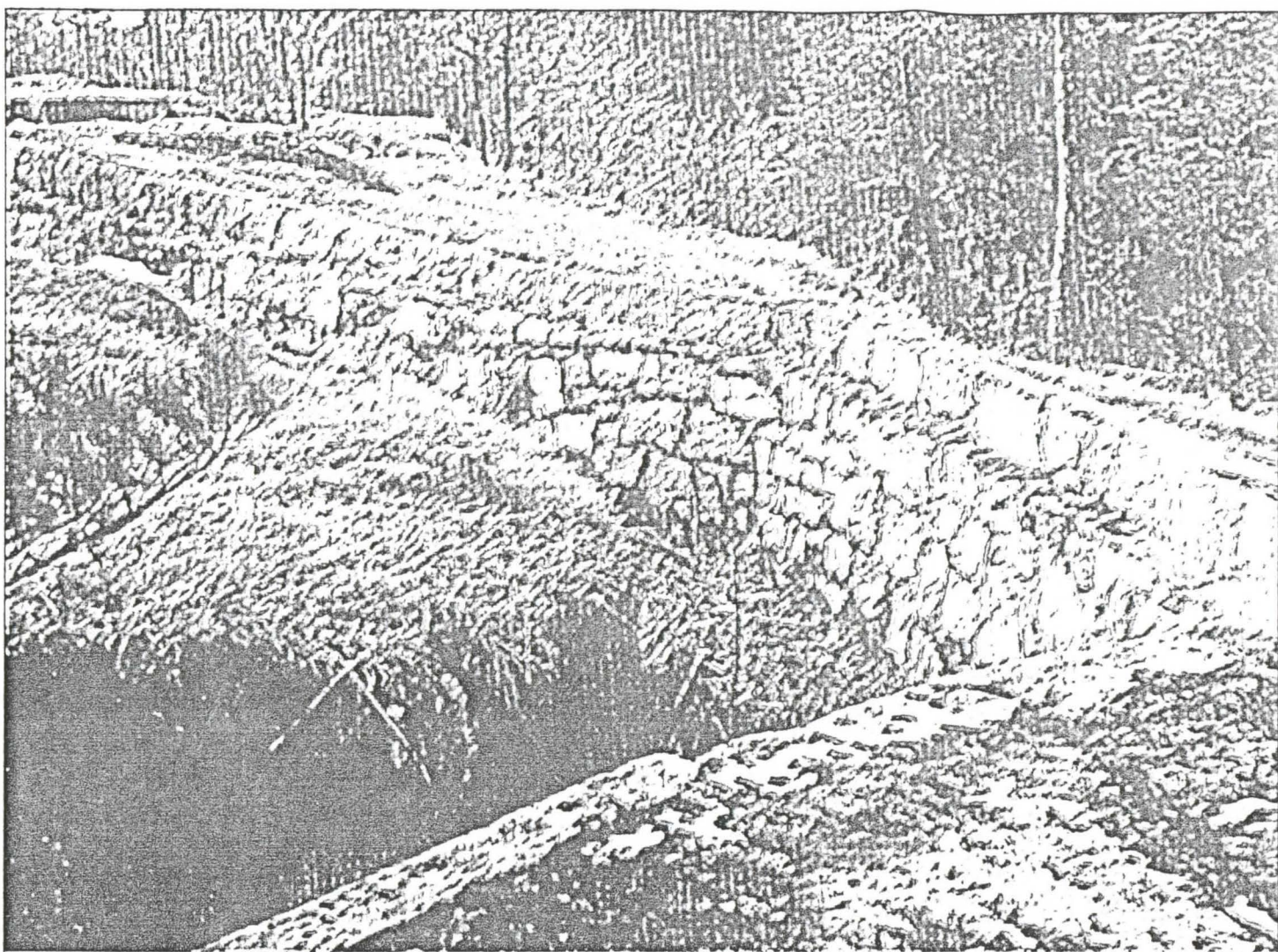
Kotkan Hurukselan korkeudelta alkaa linnoituslaitetekä, joka pienin katkoksin jatkuu aina Jaalan pohjoisosiin saakka. Huruk-selan Salonmäen lisäksi taisteluhautaa on ta-vattu Kymijoen mutkan pohjoisrannalta, jos-sa sitä ja yhdyshautaa, korsunpaikkoja ja pe-säkkeitä jatkuu noin kahden kilometrin mat-kalla.

Anjalasta Elimäelle johtavan tien poh-joispuolella Mikkolanniemessä, Junkkarissa

sisä ovat kirkonkylän pohjoispuolella Lyot-tilässä.

Kymenlaakson näyttävimät ja parhai-ten säilyneet varustukset ovat Jaalan kirkon-kylästä Hausanniemeen vievän tien länsi-puolisilla ja Iittiin vievän tien eteläpuolisilla kallioidella. Täällä asemia taistelu- ja yhdys-hautoineen, pesäkkeineen ja korsuineen on parhaimmillaan jopa kolmessa tasossa yh-teensä noin kahden kilometrin matkalla.

Jaalan aluetta varustettiin I maailmanso-

Helsinkiä ympäröivään maalinnoitukseen rakennettiin kaikkiaan 40 tukikohtaa. Kivimuurausta käytettiin enemmän vain linnoitus-töiden alkupuolella vuoteen 1915 saakka.

Tulee sadekun Huuman ryssät huutaa

Tulee sade kun paskatehdas haisee ja Huuman ryssät huutaa, oli yleisesti tunnettu sanonta Kymissä, kun linnoitustyöt pää-sivät toden teolla liikkeelle I maailmanso-dan syttyä 1914. Kymenlinnaan ja Kotkan työväentalolle majoittuneisiin satoihin ve-näläisiin sotilaisiin suhtauduttiin aluksi ky-räillen, mutta tunnelmat vaihtuivat pian po-sitiivisiksi, kun linnoitustöiden havaittiin antavan työttömyyden riivamalla seudulla runsaasti ansiomahdollisuuksia.

Kaksi puolustuslinjaa

Itse asiassa Suomen linnoittaminen nä-köpiirissä olevaa sotaa varten oli aloitettu jo 1912. Kun maailmansota sitten kesällä 1914 alkoi, ulotettiin patterityöt nopeasti koko Suomen alueelle.

Venäläiset ryhtyivät nyt ikäänkuin jat-kamaan Pietarin turvalinnoitusyhteisöin rakentamista, jota oli aloitettu jo 1790-lu-vulla. Tarkoituksena oli rakentaa kaksipor-tainen puolustuslinja, jonka läntisempi ket-ju kulki Valtimolta Kuopion, Saarijärven, Ruoveden, Nokian ja Urjalan kautta Lopel-le. Idempi linja taas lähti Enosta Joensuun ja Savonlinnan kautta Juvalla, josta se Mik-kelin eteläpuolella haarautui Ristiinan, Sa-vitaipaleen, Luumäen ja Ylämaan kautta Säkijärvelle sekä Mäntyharjun, Jaalan, Elimäen ja Anjalan kautta Kotkaan. Vah-vasti linnoitettiin myös Helsinki, Viipuri, Karjalan kannas sekä rannikot.

Mukana jopa 100 000 työläistä

Kun työt toden teolla alkoivat, toivat ve-näläiset maanmiehiään Suomeen työnjoh-toitehtäviin. Heidät majoitettiin työmaan tuntumaan taloihin, joiden isäntäväki usein sai siirtyä asumaan muualle.

Kärkevimmin venäläisiin suhtautuivat juuri talolliset. He joutuivat sodan takia luovuttamaan pakko-ottoina muun muassa hevosiaan ja lehmiiään, joita ei suinkaan korvattu täydestä arvostaan.

Työvoimaa oli Suomesta kuitenkin helppoa saada, koska miehet oli vapautettu asevelvollisuudesta. Vaikka sotatilaksi te-kikin pakko-otot mahdollisiksi, ei työnte-koon halukkaista tilallistakaan ollut puu-tetta. Parhaimmillaan linnoitustöistä hank-ki elantonsa noin 100 000 suomalaista, osa työläisinä, osa rahdinajajina.

Vuoden 1918 sodan siemen

Työttömiä esimerkiksi Kymistä lähti linnoitustöihin aina Kouvolaa ja Helsinkiä myöten, ja tällöin kunta korvasi heille mat-kan kulut. Kiinnostus linnoitustöitä koh-taan oli ymmärrettävästi suuri, koska niistä maksettiin kaksinkertainen palkka maata-loustyöhön nähden.

Koska palkka patteritoissa oli melkoi-nen, alkoi työvoimasta maataloustyössä ol-la 1916 jo pulaa. Linnoitustöiden palkat johtivat myös maataloustyöntekijöiden lak-koihin ja tuotannon pienenemiseen, koska kaikki tilalliset eivät olleet halukkaita mak-samaan työntekijöiden heiltä haluamia lin-noitustöiden mukaan mitoitettuja korkeam-pia palkkoja.

Linnoitustyömaat vetivät puoleensa kaupunkien työttömiä, maaseudun huono-osaisia sekä muutoin taloudellisiin vai-keuksiin joutuneita. Poikkeukselliset olot työkohteissa olivat edelleen oiva alusta ra-dikaalien aatteiden leviämiseksi.

Vuoden 1916 huonosta sadosta johtuen Suomessa kärsittiin seuraavana vuonna elintarvikepulasta. Kun linnoitustöiden loppuminen keväällä 1917 vielä kasvatti työttömien lukua suuresti, ei levottomuu-den kasvamisessa ollut ihmettelemistä

Perhe korvaamaton kehitysvammaisen tukena

Ilot ja surut koskevat myös perheitä, joissa on kehitysvammaisen lapsi. Peruskoulun päättymisen on kehitysvammaisellekin nuorelle käännekohta.

Vammaisen nuoren itsenäistymis-prosessissa korostuu kaksi tärkeää näkökulmaa: toinen on nuoren ke-hityksen yksilöllisyys ja kokonais-valtaisuus, toinen perheen korvaamaton rooli kehityksen tukijana. Perheen rooli lapsen so-siaalistajana on ollut merkittävä kautta aikojen. Suomalaista ydinperhettä koskevat muu-tokset eivät ole vähentäneet sen merkitystä, vaan ne ovat tuoneet perheelle uusia haasteita kasvattajana.

Perheet, joissa on kehitysvammaisen jä-sen ovat ihan tavallisia perheitä iloineen ja suruineen. Myös näissä perheissä eräs kriitti-nen kehitystehtävä on nuoren itsenäistymi-nen ja kotona irtoaminen. Peruskoulun päättym-

puolella kykyjensä mukaisesti.

Perheen vuorovaikutus

Perheen toimintaa määräävät suuresti sen sisäinen vuorovaikutus ja kunkin jäsenen henkilöhistoria, asenteet, arvot ja yksilölliset tarpeet. Perheen sisäisten suhteiden laatu vai-kuttaa jokaisen perheen jäsenen minän kasvuun. Tärkeintä ei ole perheen rakenne, vaan sen tunnesuhteet ja tehtävät.

Tutkimuksessa perheen sisäinen ilmapiiri ja toimintatapa osoittautuivat paljon keskei-simmiksi asioiksi lapsen tutkimuksen alussa

kohti itsenäisempää elämää. Se osoittautui keskeisimmäksi tiedonantajaksi ja tärkeim-mäksi yhteistyöntekijäksi vanhemmille siir-tymäprosessissa. Lisäksi mainittiin tukea an-tavana tahoina erityishuoltopiiriin sopeutu-misvalmennuskurssit ja tukiyhdistykset.

Tarve pidentää oppioikeutta

Laajennettaessa edelleen vuorovaikutuk-sen kehää tarkastellaan paikallishallintoa ja asiantuntijaelimä, joissa tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat kaikkien mielenkiinnon

Kasvatustietoisuus selviytymisen edellytyksenä

Epäilevässä suhtautumisessa itsenäist-miseen asiat nähdään vammaisuuden kautta, jolloin ensin nähdään vamma ja vasta sitten nuoren persoonalliset tarpeet. Tämä johtaa ylikorostuneeseen suojeluun ja sitoutuvuu-teen.

Kannustavassa suhtautumisessa keskeistä on kasvatustietoisuus. Se ilmenee itsenäisty-misen pohtimisena nuoren itsensä kannalta vanhemmista erillisenä asiana.

– Itsenäistyminen on pohdiskelua nuoren itsensä kannalta, että miten hän itse kokis tän asioita tai elämisen kaikkien mielenkiinnon

riittä tilanteesta selviytymiseen, jos heille ei ole tarjota sopivia vaihtoehtoja nuoren itse-näiseen asumiseen, jatkokoulutukseen ja työ-mahdollisuuksiin. Eniten vanhemmat kaipai-sivat tiedollista tukea olemassa olevista vaih-toehdoista ja enemmän valinnan mahdolli-suuksia, jotta nuori kehitysvammaisen voisi hyödyntää persoonallisia taipumuksiaan. Tässäkin elämäntilanteessa nuoren siirtyessä peruskoulusta itsenäisempään elämään, tulisi suunnittelun lähteä yksilölliseltä tasolta. Ole-massa olevien jatkokoulutuspaikkojen tai työmahdollisuuksien määrän ja laadun suhde ei aina vastaa nuorten tarvisijoiden tilannet-ta. Näissä tilanteissa vanhempien ottaminen mukaan yhteistyöhön ja suunnitteluun on

LIITE

KOHDEKUVAUKSET

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Valkeala
Alue: Hillosensalmi
Kohteen nimi: Lomakeskus
Kohteen tyyppi: kenttävarustus
Ajoitus: 1918
Tarkastajat: Martti Koponen
Tarkastuspäivämäärä: 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 08
Koordinaatit: x= 6787 28 - 65
y= 488 80 - 95
z= n. 85-90

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Kouvolasta Mikkeliin vievän Savon radan itäpuolella Hillosensalmella, asemasta koilliseen, itään ja kaakkoon. Maasto on kallioista mäntymetsää.

Kohde:

Pohjoisin varustus on louhittu ja kaivettu, suora ampumakaivanto kalliopaljastuman luoteisreunassa rautatieasemasta pari sataa metriä koilliseen. Kaivannon syvyys on alle 0,5 m, leveys 1-1,5 m ja pituus n. 40 m. Kaivannon länsipuolelle on levitetty louhituista ym. kivistä usean metrin levyinen "tasanne". Lomakeskukselta itäkoilliseen Repoveden rantaan vievän mökkitien eteläpuolella on kaksi lähes toisissaan kiinni olevaa kivimuurin pätkää, pohjoisempi pituudeltaan n. 50 m, eteläisempi n. 30 m. Kivimuurin korkeus on 0,5-1,5 m ja leveys 0,5-1 m. Kivimuurin takana on matala ja kapea kaivettu ojantapainen. On todennäköistä, että loma- ym. rakentaminen on tuhonnut em. mökkitien pohjoispuolisia varustuksia.

Asemasta n. 150 m kaakkoon on n. 35-40 m samanlaista kivimuuria kuin edellä on kuvattu. Muurin korkeus ja leveys ovat n. 0,5 m. Eteläisimpänä on lisäksi lähelle tietörmän reunaa, erään maakiven itäpuolelle ladottu halkaisijaltaan 0,1-0,3 m kokoisista kivistä matala suojantapainen. Sen läpimitta on pari metriä ja korkeus alle 0,3 m.

Luonnonkiviä ja louhikkoa on ilmeisesti paikoin käytetty suojana parantamalla tuliasemaa muutamalla

lisäkivellä.

Varustuksilla on katkaistu Repoveden ja Vuohijärven välinen kannas ja estetty eteneminen radan suunnassa kohti Kouvolaa. Päätorjuntasuunta on pohjoiseen ja luoteeseen radalle.

Kivimuurin korkeus:

0,5-1,5 m, leveys 0,5-1 m

Kaivannon syvyys + leveys:

n. 0,3-0,5 m

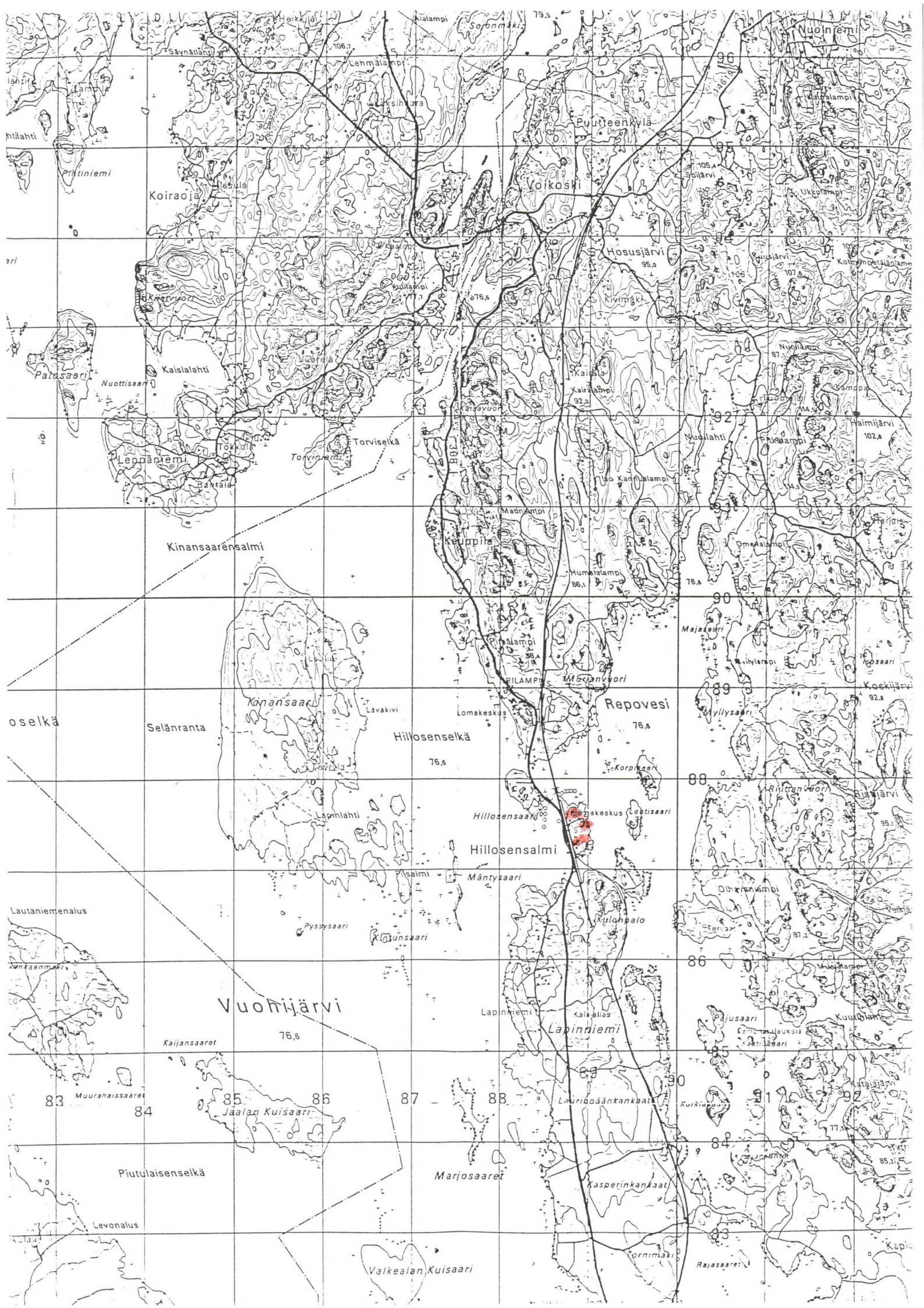
Kivimuurin yhteispituus:

arviolta n. 170 m

Huom:

Varustuksia lienee tehty pitkin maaliskuu-huhtikuuta 1918. Jo maaliskuun alussa valkoiset olivat hyökänneet pyrkien valtaamaan Hillosensalmen kapeikon, mutta hyökkäys epäonnistui liian kovan vastuksen vuoksi. 25.4. viimeisetkin punaiset vetäytyivät Voikoskelta Hillosensalmelle.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Huhdasjärvi
Kohteen nimi: Loukunmäki
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: 1918
Tarkastajat: Martti Koponen
Tarkastuspäivämäärä: 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 05
Koordinaatit: x= 6784 95 - 6785 10
y= 477 28 - 46
z= n. 105-115

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Huhdasjärven kylän pohjoispuolella Mäntyharjulta tulevan maantien no. 416 varressa, molemmin puolin tietä Loukunmäellä. Tien itäpuolella varustuksia on muutama metri, tien länsipuolella n. 250 m tien Aittosuon notkon välillä kallioisessa maastossa.

Kohde:

Varustus muodostuu sammaloituneesta kivimuurista, jonka takaa on kaivettu hieman maata varustukseen. Tien länsipuolella on myös parikymmentä metriä matalaa ja kapeaa kaivantoa, mahdollisesti yhdyshautaa.

Päätorjuntasuunta on pohjoinen.
n. 0,4-0,7 m

Kivimuurin korkeus:

Kaivannon syvyys + leveys:

Kivimuurin yhteispituus:

Huom:

n. 250 m

Tiedot on saatu opettaja Seppo Kammoselta (os. Mäntyharjuntie 1636, 47760 Huhdasjärvi), jonka kanssa kävin ao. kohdetta katsomassa. Seppo Kammonen on perehtynyt hyvin punaisten Huhdasjärvelle ja Vesalaan tekemiin varustuksiin. Hän kirjoittaa niistä Huhdasjärven kyläkirjaan, joka julkaistaneekin keväällä 1995.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Siikakoski
Kohteen nimi: Siikakoski
Kohteen tyyppi: kenttävarustus
Ajoitus: 1918
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 25.4.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 07
Koordinaatit: x= 6777 18
y= 484 84-90
z= 80-85

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Siikakoskelta pohjoiseen lähtevän tien molemmin puolin n. 1,2 km Siikakosken voimalasta pohjoiseen, kallioisessa mäntymetsässä.

Kohde:

Varustus muodostuu kahdesta kivistä ladotusta, matalasta suojamuurista. Tiestä 20 m länteen tien ja pellon välissä on n. 15 m sammaloitunutta, hieman kaartuvaa kivimuuria.

Tien länsipuolella n. 40 m tiestä on kaksi n. 1 m mittaista matalaa kivimuurin pätkää (päänkokoisia ja suurempia kiviä toisessa 2, toisessa 3 kerrosta). Näiden ja tien välissä on kivimuuria (kiviä 2-4 kerrosta), jonka takaa on kaivettu hieman maata varustukseen. Tässä kivimuurissa on yksi 1 m levyinen ampumasyvennys ja asema ilmeisesti konekivääriä varten. Viimeksi mainittu muodostuu metrin muurista ulkonevasta ja metrin levyisestä puolipyramäisestä suojasta, jonka sisäpuolella on "hylly" tai taso asetta varten.

Päätorjuntasuunta on pohjoiseen, joten kyseessä lienee punaisten varustus.

Kivimuurin korkeus: n. 0,3-0,6 m
Kaivannon syvyys + leveys: n. 0,3 m
Kivimuurin yhteispituus: n. 55 m
Huom:

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Siikaniemi
Kohteen nimi: Mäkelä
Kohteen tyyppi: kenttävarustus
Ajoitus: 1918
Tarkastajat: Martti Koponen
Tarkastuspäivämäärä: 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 08
Koordinaatit: x= 6783 70 - 76
y= 481 40 - 52
z= n. 90-92,5

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Siikakoskelta Vesalaan vievän tien molemmin puolin n. 8,5 km Siikakosken voimalasta pohjoisluoteeseen, Mäkelän peltoaukeiden luoteispuolella mäntymetsässä mäenrinteen päällä.

Kohde:

Varustus muodostuu kivistä ladotuista, matalista suojamuureista. Tien länsipuolella tällaisia kivimuurin pätkiä on kymmenen, tien itäpuolella kaksi. Niiden muoto vaihtelee puoliympyrästä suoraan muuriin. Kivimuurin pituus vaihtelee 2-20 m.

Päätorjuntasuunta on pohjoiseen.

Kivimuurin korkeus:

< 0,5 m

Kaivannon syvyys + leveys:

n. 0,3 m

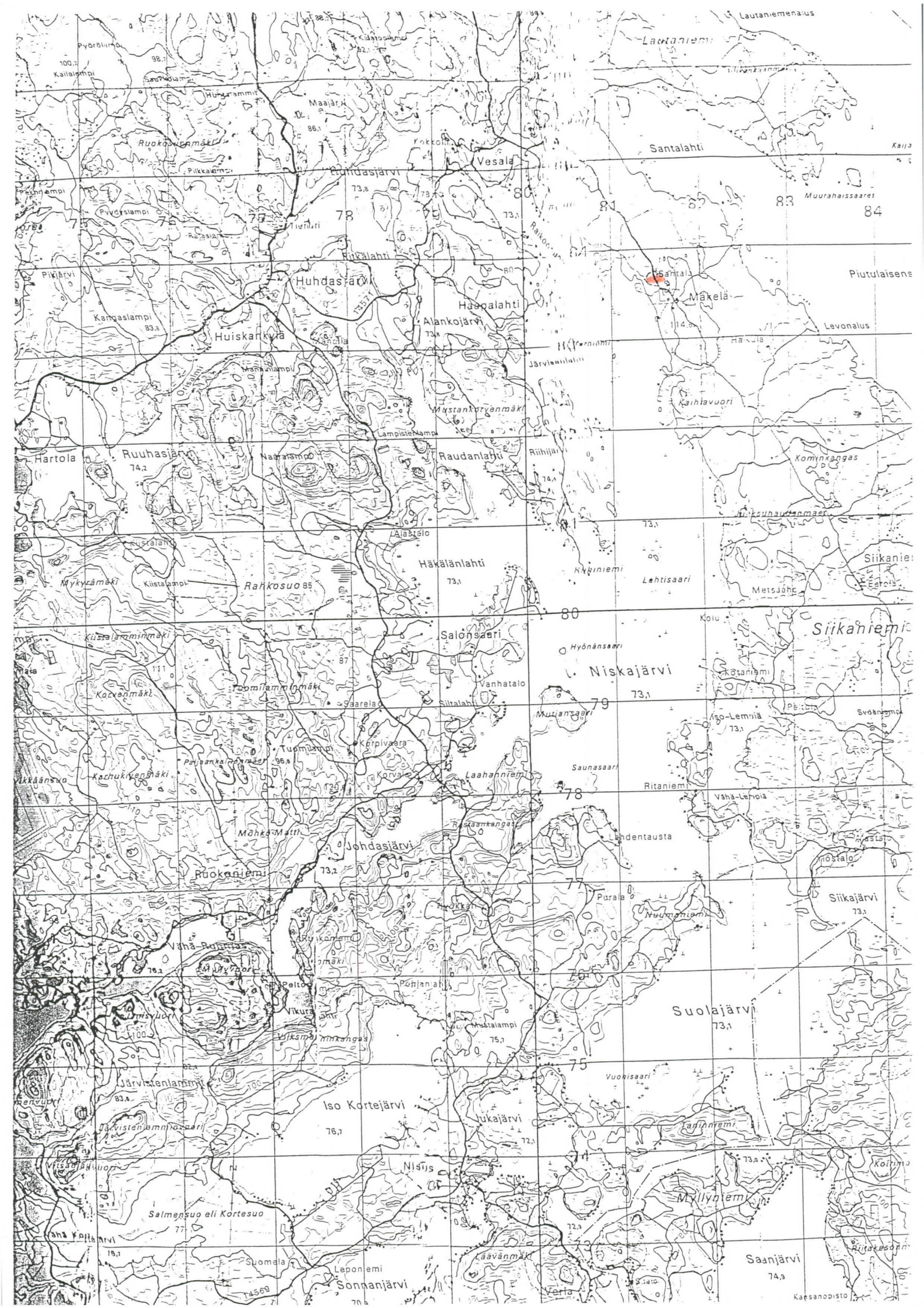
Kivimuurin yhteispituus:

arviolta n. 70 m

Huom:

Paikalla käytiin 28.4.1918 ns. Mäkelän taistelu. Punaiset olivat suojautuneet näiden varustusten taakse, mistä käsin he torjuivat valkoisten hyökkäyksen aiheuttaen näille ainakin 14 miehen tappiot kaatuneina. Varustuksista hieman pohjoiseen tien viereen on pystytetty taistelun muistokivi.

Lautaniemi Lautaniemenalais

Santalahti

Muurahissaaret 84

Piitulaisens

Levonalus

Kominkangas

Siikaniemi

Siikaniemi

Siikajärvi 73,1

Suolajarvi 73,1

Suolajarvi 73,1

Saanjärvi 74,3

Kaivonkylä

Pyöröluoma

Kailaishovi

Pikkajärvi

Kangaslampi 83,2

Hartola

Mykymäki

Kuistalampi

Kuistalampi

Kuistalampi

Kuistalampi

Järvisienlampi

Järvisienlampi

Salmensuu eli Kortesusuo

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Ruokosjärvi

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huisankylä

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Huhdasjärvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Alankojarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Niskajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Suolajarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Iso Kortejarvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Saanjärvi

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

Suomala

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Siikaniemi
Kohteen nimi: Juoksuhaudanmäet
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 25.4.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 08
Koordinaatit: x= 6780 90 - 6781 20
y= 3482 20 - 3484 30
z= n. 80-110

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kenttälinnoitus sijaitsee Vuohijärven ja Niskajärven välisellä 2,5 km levyisellä kannaksella, 5 km pohjoiseen Siikakosken voimalasta. Maasto on osin kallioista hiekkapohjaista mäntykangasta, osin soistunutta sekametsää.

Kohde:

Kannaksen poikki on sekä kaivettu että louhittu varustuksia, jotka ovat osin keskeneräisiä. Varustusten päätorjuntasuunta on pohjoinen. Varustukset käsittävät taistelun- ja yhdys- hautaa, ampumasyvennyksiä (235) taisteluhaudassa, pesäkkeitä (5) sekä miehistö- ja varastosuojien kuoppia (10).

T-/y-haudan syvyys:

syvimmillään yli 1 m, matalissa kohdissa vain hieman maata poistettu kallion päältä; usein haudat osin täyttyneet ja myös keskeneräisiä

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

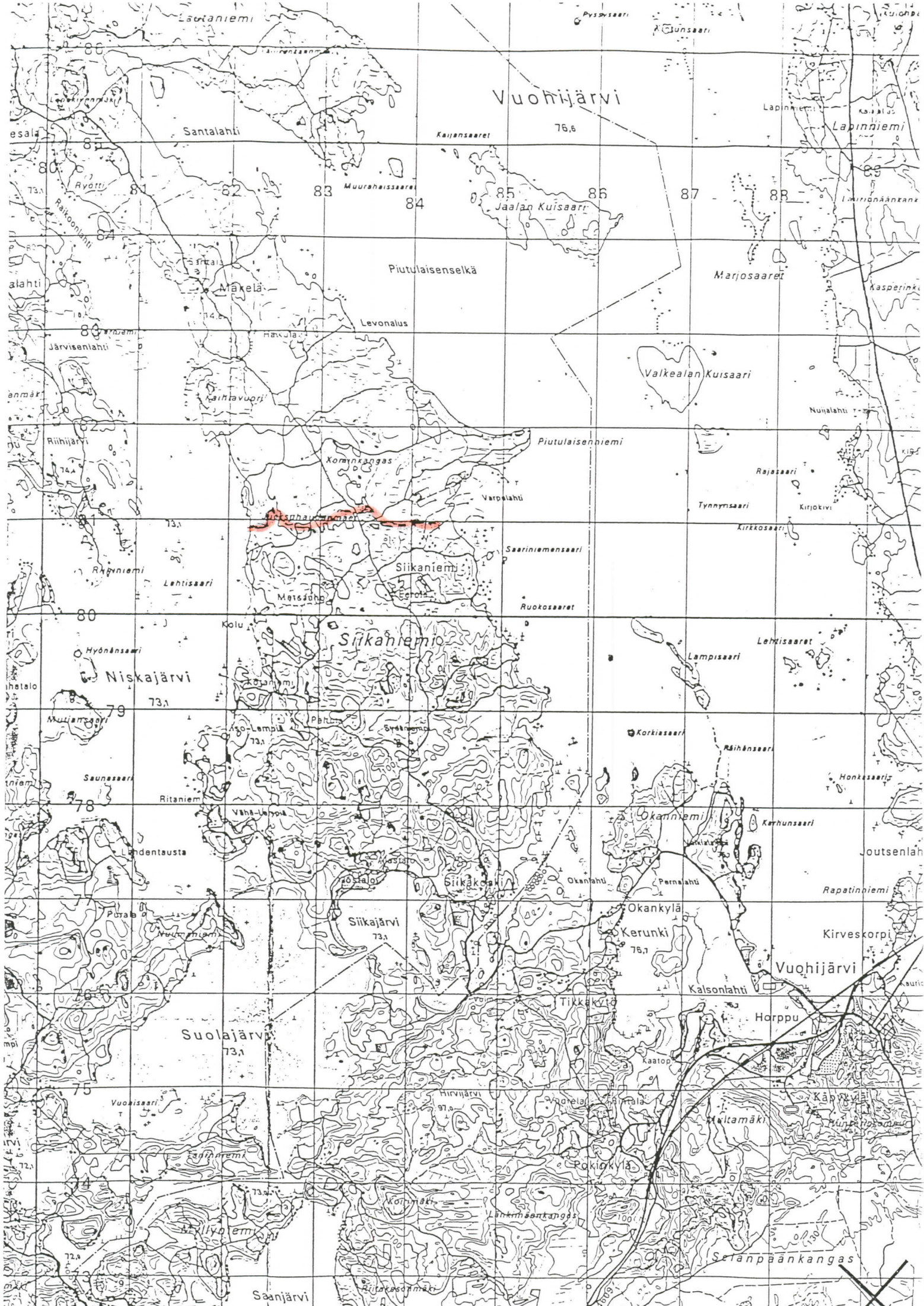
10 kpl, sekä kallioon louhittuja että maahan kaivettuja; suurin 4x6x3-5 m, joka louhittu kallioon käyttäen hyväksi kalliopainannetta, korsuun 25 m louhittu yhdys- hauta

Kaivantojen yhteispituus:

n. 2630 m (arvio)

Huom:

Vuohijärvi

76.6

Piutulaisenselkä

Siikaniemi

Siikajärvi

Vuohijärvi

Suolajärvi

Saanjärvi

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Siikava
Kohteen nimi: Haravaniemenvuori
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen
Tarkastuspäivämäärä: 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 04
Koordinaatit: x= 6775 05 - 65
y= 474 35 - 475 25
z= n. 95-120

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee n. 5 km pohjoiskoilliseen Jaalan kirkosta, Iso-Ruhmaksen ja Vähä-Ruhmaksen välisen kannaksen eteläpuolella Haravaniemenvuoren ja Jänisvuoren pohjoisen puoleisilla rinteillä.

Kohde:

Kohteessa on louhittua ja kaivettua, osin keskeneräistä ampumasyvennyksin varustettua taisteluhautaa, yhdyshautaa, pesäkkeitä ja korsunpaikkoja. Louhitun taisteluhaudan seinämä on paikoin kivistä ladottua (vrt. esim. Jaalan kk:n Pappilanharju). Varustuksilla on estetty vihollista etenemästä kohti Kouvolaa Iso-Ruhmaksen ja Vähä-ruhmaksen välisen kannaksen kautta. Päätorjuntasuunta on luode-pohjoinen.

T-/y-haudan syvyys: 0,5-2,5 m

T-/y-haudan leveys: n. 1

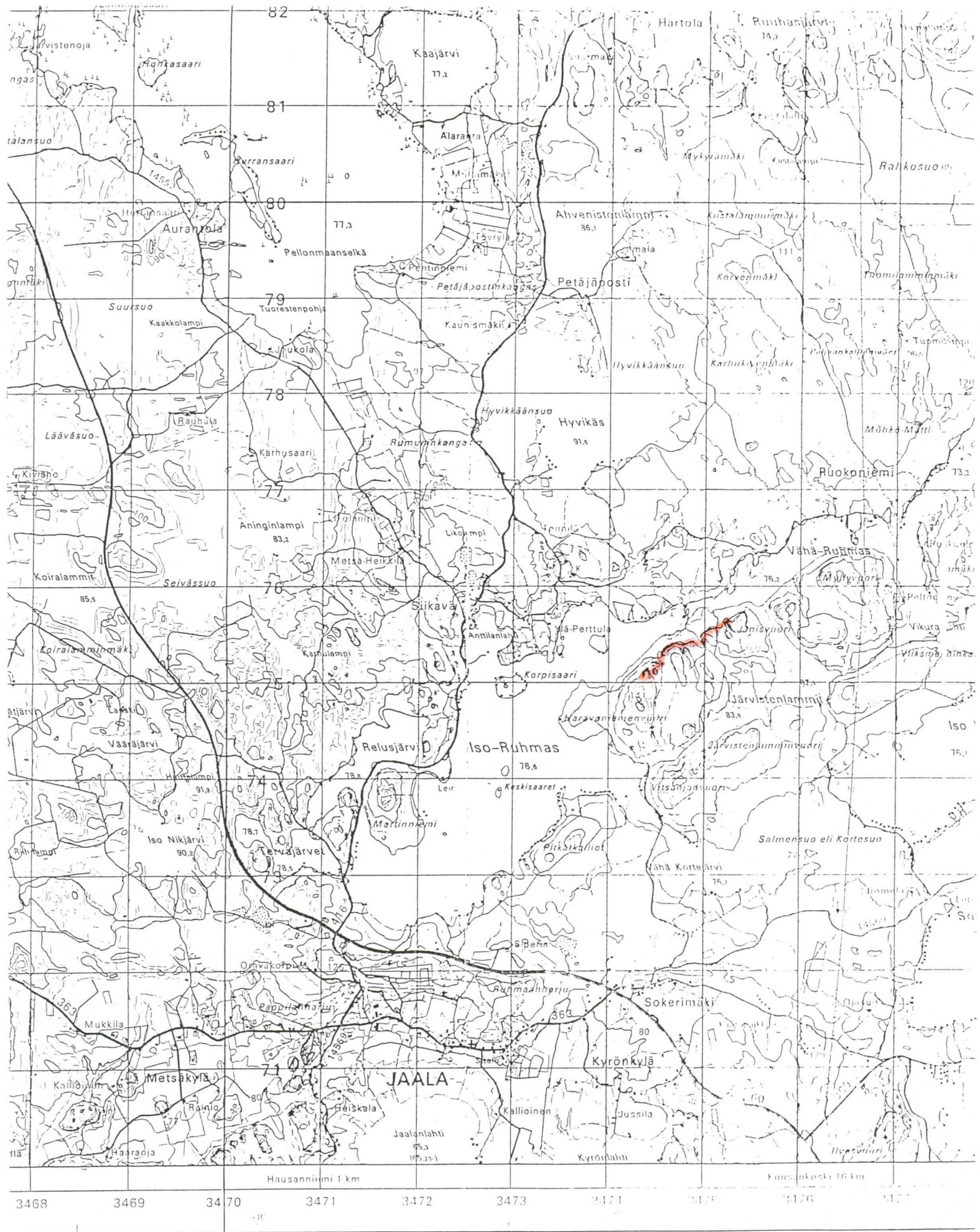
Miehistö-/varastosuojat: useita

Kaivantojen yhteispituus: arviolta n. 1 km

Huom: Olli Kousan (os. Mäntyharjuntti 550, 47710 Jaala) mukaan alueella on enemmänkin kaivantoja sekä lännempänä, jossa pääosin keskeneräinen kaivanto on jatkunut lähes Haravaniemen länsipäähän sekä idempänä Jänisvuoren ja Hevosvuoren pohjoisrinteessä. Venäläisillä olisi ollut suunnitelmissa varustaa myös idempänä olevat Vähä-Ruhmaksen ja Johdasjärven sekä Johdasjärven ja Niskajärven väliset kannakset, mutta työt keskeytyivät ennen sitä. Kousan mukaan majoituspaikkoina olivat kirkonkylä ja Ylä-Perttulan talo Siikavassa. Hän muisteli kerrotun,

että töitä olisi ollut johtamassa
ainakin Danilov-niminen upseeri, joka
maksoi palkkoja. Pieniä hirsimökkejä
eli lindaaseja teki kirvesmies.

26°25'
-14m20s

26°30'
-14m00s

26°35'
-13m40s

Ennen kartasta otetun suunnan käyttämistä kulkusuuntana maastossa on sen kompassilukemasta vähennettävä kokonaiskorjaus (Kok), mikä on karttopohjoisen ja neulapohjoisen välinen kulma. Muunnos voidaan tehdä myös viereisen nuoliparin avulla.

Ennen den på kartan uttagna färdriktningen överförs till terrängen skall rån dess värde subtraheras totalkorrektionen (Kok), dvs vinkeln mellan kartnorr och kompassnorr. Korrektionen kan också göras med hjälp av

Efter kursuttagningen läggs kompassen på pilparet så att hjälplinjerna i kompasshusets botten är parallella med pilen för kartnorr (K). Kompass-

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Kirkonkylä
Kohteen nimi: Oravakorpi
Kohteen tyyppi: kenttävarustuksia
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 26.4.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 04
Koordinaatit: x= 6772 00-24
y= 470 90-95
z= 110-120

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Pappilanharjusta pohjoiseen, Oravakorven talosta itään olevan mäntyä kasvavan hiekkaharjun länsireunalla.

Kohde:

Kohde käsittää muutamia poteroita, mahdollisen korsun yhdyshautoineen, korsun tai tuliaseman sekä 2 pesäketä joista toisen edestä on kaivettu maata pois ampumasektorin luomiseksi. Harjun päällä on maakivien väleihin ladottu pienempiä kiviä, joten tämäkin voi olla samaan aikaan tehty suojantapainen. Asemien päätörjuntasuunta on länsi-pohjoinen.

T-/y-haudan syvyys:

n. 0,5-1 m

T-/y-haudan leveys:

n. 0,5-1 m

Miehistö-/varastosuojat:

1-2

Kaivantojen yhteispituus:

n. 30

Huom:

Paikoin tiheä mäntytaimikko haittaa havainnointia.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Kirkonkylä
Kohteen nimi: Heiskala
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 26.4.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 04
Koordinaatit: x= 6770 15 - 6771 35
y= 470 65-90
z= n. 70-90

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö: Kohde sijaitsee Jaalan kirkonkylästä Hausanniemeen vievän tien 14559 länsipuolella ja Iittiin vievän tien 363 eteläpuolella olevilla kallioilla.

Kohde: Kohde käsittää kallioihin louhittuja asemia tien 363 ja siitä 600 m etelään olevan pienen lammen välisillä kallioilla kolmessa kohdin sekä em. lammen eteläpuolen kallioilla. Asemista mitattiin tarkemmin kaksi pohjoisinta, muista ei ajan puutteen takia merkitty muistiin mitään mittoja. Päätorjuntasuunta on länsi. Pohjoisimmat varustukset käsittävät n. 470 m louhittua taistelusta ja yhdyshautaa (taisteluhaudassa myös paikoin ampumasyvennyksiä), useita tulipesäkkeitä sekä 2 korsunpaikkaa (koot 3x4x2 m ja 3x3x2 m). Kaivantoja on kalliossa 1-2 tasossa. Em. asemista etelään olevalla kallioilla on louhittua taistelusta ja yhdyshautaa n. 400 m parhaimmillaan 3 tasossa, tulipesäkkeitä sekä kallion takana suojassa olevan korsunpaikan (koko 3x5x3 m). Erään idästä tulevan yhdyshaudan poikki on kasattu kivimuuri.

T-/y-haudan syvyys: 1-2,5 m
T-/y-haudan leveys: n. 1 m
Miehistö-/varastosuojat: useita
Kaivantojen yhteispituus: mitattu n. 870 m, yhteensä yli 2000 m
Huom: Varustukset ovat näyttäviä ja hyvin säilyneitä. Louhittujen hautojen seinämät on monin paikoin ladottu siististi kivenlohkareista.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Jaala
Alue: Kirkonkylä
Kohteen nimi: Pappilanharju
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 26.4.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3114 04
Koordinaatit: x= 6771 55 - 6771 80
y= 470 70 - 471 35
z= n. 100-115

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Jaalan kirkonkylän länsipuolella mäntyä kasvavan hiekkaharjulla.

Kohde:

Kaivetut varustukset käsittävät kymmeniä erikokoisia poteroita, 2 kooltaan 3x2x1,5 m kokoista konekiväärin tai kevyen tykin tuliasemaa joiden edestä on kaivettu ampumasektoria, mahdollisia tykkiteitä ja 3 korsua yhdyshautoineen. Asemien päätorjuntasuunta on pohjoinen.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-2 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

3 (koko 5x5x3,5 m, 4x5x2 m ja 5x3x1,5 m)

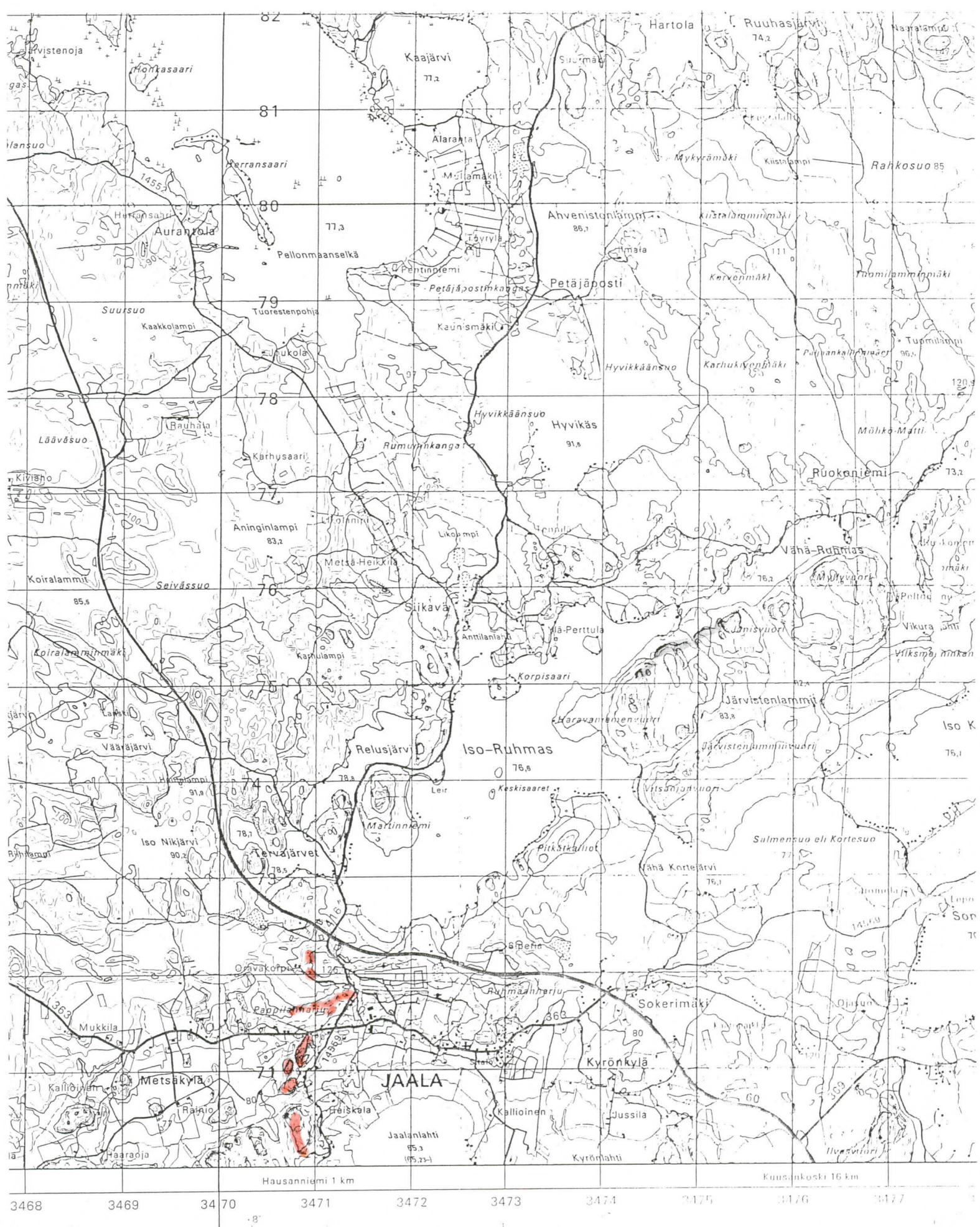
Kaivantojen yhteispituus:

n. 230 m

Huom:

Hiekanotto tuhonnut osan varustuksia. Alueella on tehty myös hakkuita. Poikkeuksellista on se, että varsinaiset taisteluhaudat puuttuvat lähes täysin: vain hiekkakuopan eteläpuolella oleva kaivanto lienee taisteluhautaa, joskaan siinäkään ei ole esimerkiksi ampumasyvennyksiä, mutta kaivanto on tehty niin että kaivettu maa on kasattu vain kaivannon eteläpuolelle.

26°25'
-14m20s

26°30'
-14m00s

26°35'
-13m40s

nen kartasta otetun suunnan käyttämistä kulkusuuntana maastossa on
an kompassilukemasta vähennettävä kokonaiskorjaus (Kok), mikä on
arttapohjoisen ja neulapohjoisen välinen kulma. Muunnos voidaan teh-
tä myös viereisen nuoliparin avulla.

innan den på kartan uttagna färdriktningen överförs till terrängens skäll
än dess värde subtraheras totalkorrektionen (Kok), dvs. vinkeln mellan
artrnorr och kompassnorr. Korrektionen kan också göras med hjälp av
ilparet här intill.

Suunnanoton jälkeen kompassi asetetaan nuoliparin päälle siten, että
neularasian suunnanottoviivat ovat karttapohjoisen nuolen (K) suuntaiset.
Neularasiaa kierretään siten, että suunnanottoviivat tulevat neula-
pohjoisen nuolen (N) suuntaisiksi. Maastosta mitattu suunta korjataan
päinvastoin ennen sen viemistä karttaan.

Efter kursutagningen läggs kompassen på pilparet så att hjälplinjerna i
kompasshusets botten är parallella med pilen för kartnorr (K). Kompass-
huset vrids så att hjälplinjerna för kursutagning är parallella med pilen

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Iitti
Alue: Lyöttilä
Kohteen nimi: Seuraintalo
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 19.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 06
Koordinaatit: x= 6760 55 - 87
y= 470 20 - 63
z= n. 75-82,5

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 3,3 km koilliseen Iitin kirkosta. Läntisimmät kaivannot ovat Iitin kirkolta Lyöttilän kautta Kuusankoskelle vievän maantien pohjoispuolella, seuraintalosta n. 150 m länteen. Kaivannon länsipää on hiekkakuopan reunalla ja itäpää n. 200 m idempänä taimikon reunassa. Tien eteläpuolella, Junkkarilan talosta länteen, on kaksi pätkeä kaivettua taisteluhautaa.

Kohde:

Kohde käsittää kaivettua taistelu- ja yhdyshautaa sekä yhden korsukuopan. Yhdyshauta alkaa hiekkakuopan reunasta laskeutuen alas lähelle tietä. Täällä kaivanto muuttuu tietä seuraavaksi taisteluhaudaksi, jonka etureunassa on ampumasyvennyksiä. Taisteluhaudasta vie taempana olevaan korsukuoppaan yhdyshauta. Varustuksilla on estetty Iitin kirkonkylän suunnasta tulevaa vihollista etenemästä Urajärven ja Pyhäjärven välisen kapean kannaksen kautta Kouvolaa kohti. Päätorjuntasuunta on lounas.

T-/y-haudan syvyys: 1-2 m

T-/y-haudan leveys: n. 1

Miehistö-/varastosuojat: 1 (koko n. 4x3 m, syvyys 1,5 m)

Kaivantojen yhteispituus: n. 200 m

Huom:

Samaan kokonaisuuteen liittyvät Lyöttilän muut kohteet: Töyrylä ja Kiviharju.
Hiekanotto on tuhonnut läntisimmät varustukset.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Iitti
Alue: Lyöttilä
Kohteen nimi: Töyrylä
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 19.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 05 ja 3113 06
Koordinaatit: x= 6759 90 - 6760 12
y= 470 76 - 86
z= n. 72,5-75

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 3,2 km itäkoilliseen Iitin kirkosta, maantieltä no. 3622 etelään Töyrylän taloon ja Metsäkylään kääntyvän tien länsipuolella tien ja pellon välisessä metsässä. Kaakkoisimmat kaivannot olleet Töyrylän talon ladon luona; sieltä kaivannot kaartavat pellon reunaa seuraten pohjoiseen. Kohde käsittää kaivettua taistelun- ja yhdyshautaus sekä korsukuoppia. Varustuksilla on estetty Iitin kirkonkylän suunnasta tulevaa vihollista etenemästä Urajärven ja Pyhäjärven välisen kapean kannaksen kautta Kouvolaan kohti. Päätorjuntasuunta on länsi.

Kohde:

T-/y-haudan syvyys: 1-1,5 m
T-/y-haudan leveys: n. 1
Miehistö-/varastosuojat: useita
Kaivantojen yhteispituus: n. 200 m
Huom: Samaan kokohaisuuteen liittyvät Lyöttilän muut kohteet: Seuraintalo ja Kiviharju. Lähinnä latoa olleet kaivannot on pääosin täytetty. Oppaanamme oli Töyrylän isäntä.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Iitti
Alue: Lyöttilä
Kohteen nimi: Kiviharju
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 19.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 05
Koordinaatit: x= 6759 50 - 70
y= 470 35 - 53
z= n. 67,5-75

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 2,8 km itäkoilliseen Iitin kirkosta, Kiviharjun talon kaakkoispuolella olevalla mäellä.

Kohde:

Kohteessa on kaivettua taistelun ja yhdyshautaus sekä korsukuoppia. Varustuksilla on estetty Iitin kirkonkylän suunnasta tulevaa vihollista etenemästä Urajärven ja Pyhäjärven välisen kapean kannaksen kautta Kouvolaa kohti. Päätorjuntasuunta on länsi.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1

Miehistö-/varastosuojat:

3, suurin kooltaan 8x8 m ja syvyydeltään n. 3 m

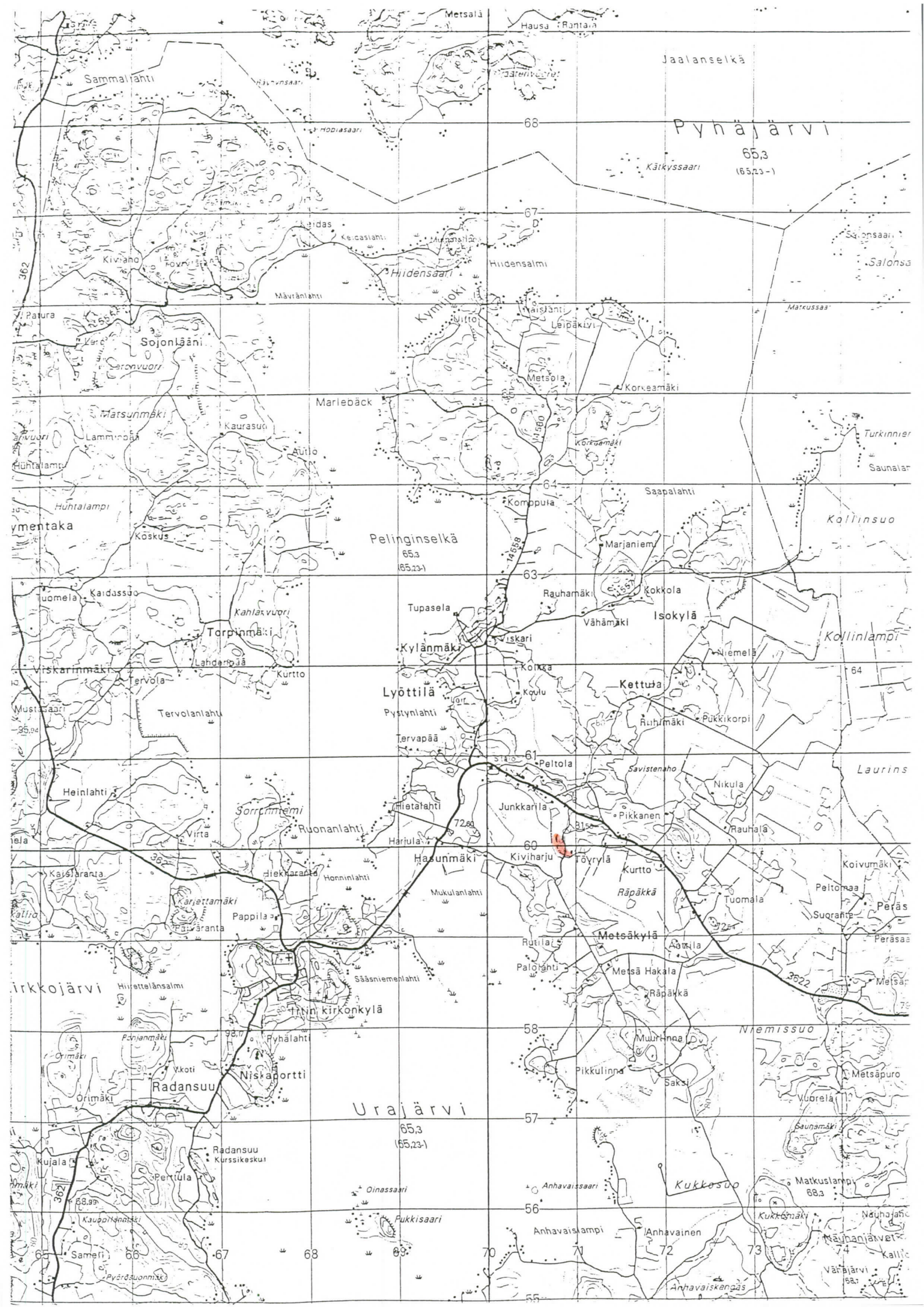
Kaivantojen yhteispituus:

n. 120 m

Huom:

Samaan kokonaisuuteen liittyvät Lyöttilän muut kohteet: Seuraintalo ja Töyrylä.

Alueella ollut hakkuu, metsätie hieman tuhonnut kaivantoa.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Iitti
Alue: Tillola
Kohteen nimi: Tervaharju
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen
Tarkastuspäivämäärä: 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 02 ja 3113 05
Koordinaatit: x= 6753 22- 84
y= 469 76 - 470 22
z= n. 85-110

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 10 km länsiluoteeseen Korian rautatiesillasta, pienen Mustalammen luoteispuolella.

Kohde:

Kohteessa on kaivettua, osin keskeneräistä taistelu- ja yhdyshautaa.

Varustuksilla on estetty vihollista etenemästä kohti Kouvola Mustalammen ja Urajärven välistä kannasta pitkin. Päätorjuntasuunta on länsi.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1

Miehistö-/varastosuojat:

Kaivantojen yhteispituus:

arviolta n. 1 km

Huom:

Alueella on todennäköisesti enemmänkin kaivantoja lähempänä Urajärveä.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Iitti ja Kuusankoski
Alue: Tillola ja Inginmaa
Kohteen nimi: Suopelto (Kausalankangas?)
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 27.4.1994 ja 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 05
Koordinaatit: x= 6751 50 - 6752 75
y= 470 32- 471 12
z= n. 72,5-110

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Kausalan ja Korian välissä, n. 9,5 km länsiluoteeseen Korian rautatiesillasta ja n. 2,5 km itään Tillolasta. Mäntyä kasvava, osin varsin kivikkoinen kangas Mustalammen eteläpuolella ja Niemensuon talon pohjoispuolella oleva mäki on linnoitettu. Varustuksia on myös Suurisuon pohjoispuolella Niemensuon talosta pohjoiseen ja itään.

Kohde:

Kohde käsittää ampumasyvennyksin varustettua taisteluhautaa, yhdyshautoja, pesäkkeitä ja korsuja. Varustukset ovat osin keskeneräisiä. Yhtä osin louhittua pesäkettä/korsua lukuunottamatta varustukset ovat kaivettuja. Tämä mahdollinen korsu on kooltaan 6x10x1,5 m ja sijaitsee Niemensuon talon pohjoispuolisella mäellä taisteluhaudan pohjoispäässä. Varustuksilla on katkaistu Mustalammen ja Suurisuon välinen kannas päätorjuntasuunnan ollessa länsi.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-2 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

useita

Kaivantojen yhteispituus:

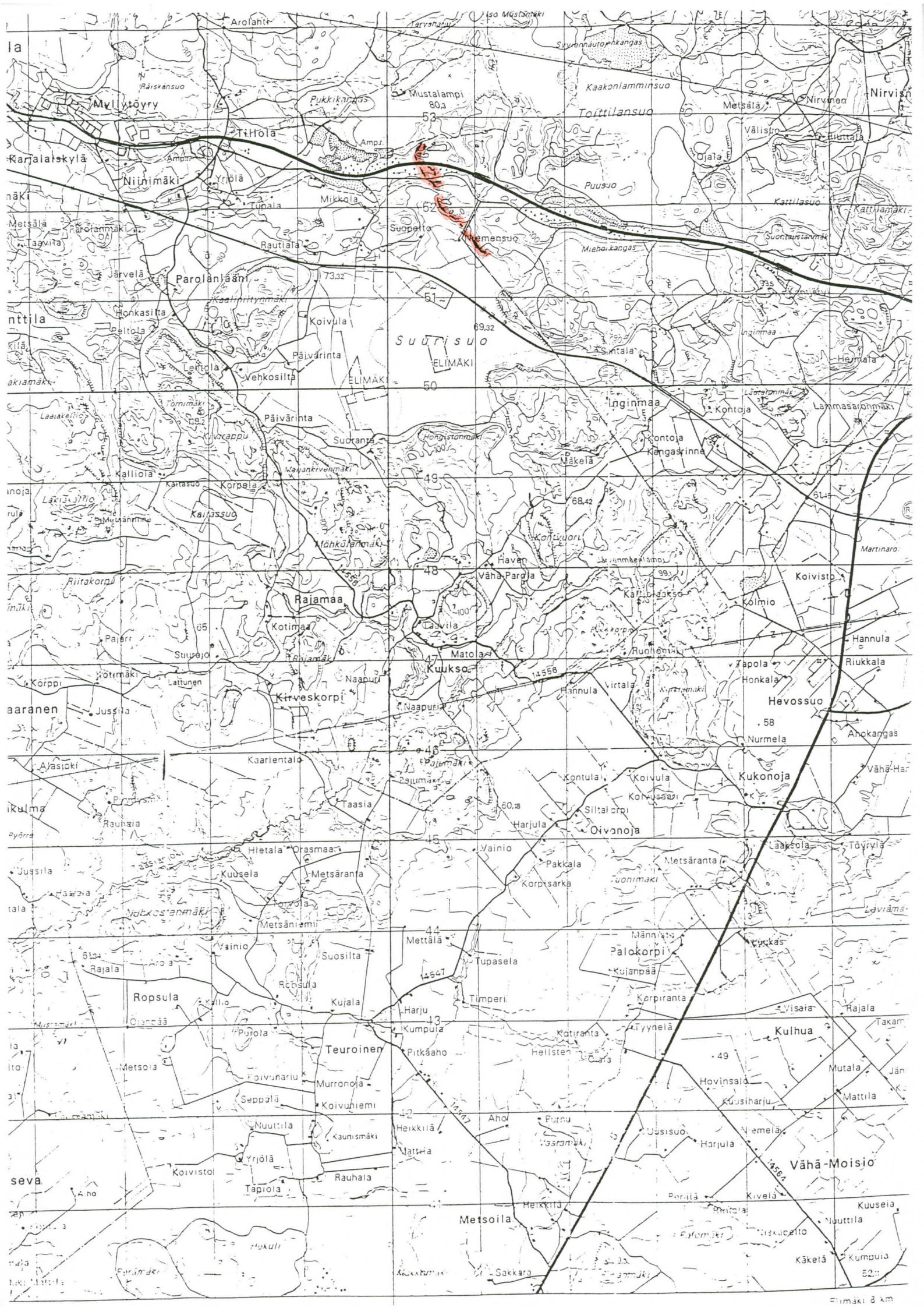
n. 1,5 km (vanhan tien pohjoispuolella mitattu n. 600 m, tien eteläpuolisten pituus arvioitu mittamatta). Valtatien 12 samoin kuin vanhan tien eteläpuolella olevien omakotitalon ja hallin rakentaminen ovat tuhonneet varustuksia. Vanhan ja uuden tien välissä olevat kaivannot ovat hieman kärsineet hakkuualueella myllänneistä metsätyökoista.

Huom:

On mahdollista, että varustuksia on lisää aivan Mustalammen rannassa.

Kymenlaakson rakennusperintö-kirjassa
mainitut Kuusankosken Kausalankankaan
varustukset tarkoittanevat näitä.
Varustukset ovat kuitenkin pääosin
Iitin puolella.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Iitti
Alue: Kuukso
Kohteen nimi: Kontvuori
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 19.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 04
Koordinaatit: x= 6748 55 - 85, jatkuu mol. suuntiin
y= 471 35 - 40
z= n. 77,5-90

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 7,5 km länteen Korian rautatiesillasta, Kuuksosta Inginmaalle vievän maantien molemmin puolin aivan Kontvuoren pohjoispuolella.

Kohde:

Kohteessa on kaivettua osin keskeneräistä taistelu- ja yhdyshautaa.

Varustuksilla on estetty vihollista etenemästä Kuuksosta tulevaa tieuraa pitkin Kouvolaa kohti. Päätorjuntasuunta on lounas.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1

Miehistö-/varastosuojat:

Kaivantojen yhteispituus:

mitattiin n. 300 m, mutta kaivannot jatkuivat sekä etelään että pohjoiseen, joten yhteispituus ei selvillä (mahdollisesti jopa 2 km matkalla Suursuon ja Kontvuoren eteläkärjen välillä)

Huom:

Alueella liikkuneet metsäkoneet ovat hieman tuhonneet kaivantoa.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Kouvola
Alue: Lepola
Kohteen nimi: Punkkerimetsä
Kohteen tyyppi: mahdollinen puolustusvarustus
Ajoitus: 1700-luku? 1900-luvun alku?
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 27.4.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 04
Koordinaatit: x= 6749 40
y= 479 45
z= n. 50

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Korian rautatiesil-
lasta n. 100 m itään Punkkerimetsässä
Kymijoen itärannan rantatörmän päällä
Punkkerimetsään merkitystä talosta
40-70 m lounaaseen. Maaperä on varsin
kosteaa, mikä on estänyt syvien kai-
vantojen tekemisen.

Kohde:

Kohde käsittää kolme matalaa kuoppaa,
joista kahden ympärille on kasattu
matalat vallit.

Lähinnä taloa, n. 40 m päässä, oleva
varustus on sisäalaltaan 3x3,5 m,
sitä ympäröi 1-2 m levyinen, sisäkor-
keudeltaan 0,3 m ja ulkokorkeudeltaan
0,7-1 m maavalli. Itänurkassa on kul-
kuaukko varustukseen.

Rantatörmän tuntumassa on kaksi va-
rustusta: taloa lähempänä oleva muo-
dostuu hieman neliskulmaisesta kuo-
pasta (kooltaan n. 1,5 m ja syvyydel-
tään 0,5 m), jonka ympärille on ka-
sattu n. 2 m levyinen ja alle 0,5 m
korkeinen maavalli. Aivan rantatör-
mällä on kooltaan 5x3x0,5 m kuoppa,
jossa ei ole selviä valleja ympäril-
lä.

Huom:

Kyseessä lienevät jonkinlaiset puo-
lustusvarustukset, mutta niiden a-
joittaminen on hankalaa. Ne eivät
muistuta I maailmansodan aikana teh-
tyjä varustuksia, mutta on mahdollis-
ta, että ne olisivat tuolloin raken-
nettuja pesäkkeitä, joista olii val-
vottu rautatiesiltaa. Toinen mahdol-
lisuus on, että kyseessä ovat etuva-
rustukset ajalta 1743-1809, jolloin
Ruotsin ja Venäjän välinen raja kulki
pitkin Kymijokea.

Punkkerimetsän talosta 20 m etelälou-

naaseen on lisäksi halkaisijaltaan 5 m kokoinen, veden täyttämä kuoppa, jonka liittymistä em. varustuksiin ei voi osoittaa. Kyseessä voi olla esim. pommikuoppa.

Punkkerimetsää ei tutkittu kokonaan, joten sieltä voi löytyä lisää varustuksia.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Elimäki
Alue: Kukonoja
Kohteen nimi: Korkiamäki
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 19.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 04
Koordinaatit: x= 6745 55 - 6746 18
y= 472 86 - 473 75
z= n. 60-80

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 7 km länsilounaaseen Korian rautatiesillasta, Kausalasta Kukonojalle vievän maantien no. pohjoispuolella Korkiamäen lounais- ja etelärinteissä tien tuntumassa. Kohteessa on kaivettua osin keskeneräistä taistelu- ja yhdyshautaa.

Kohde:

Varustuksilla on estetty vihollista etenemästä Kouvolaan kohti. Päätorjuntasuunta on lounas.

T-/y-haudan syvyys:

0,3-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1

Miehistö-/varastosuojat:

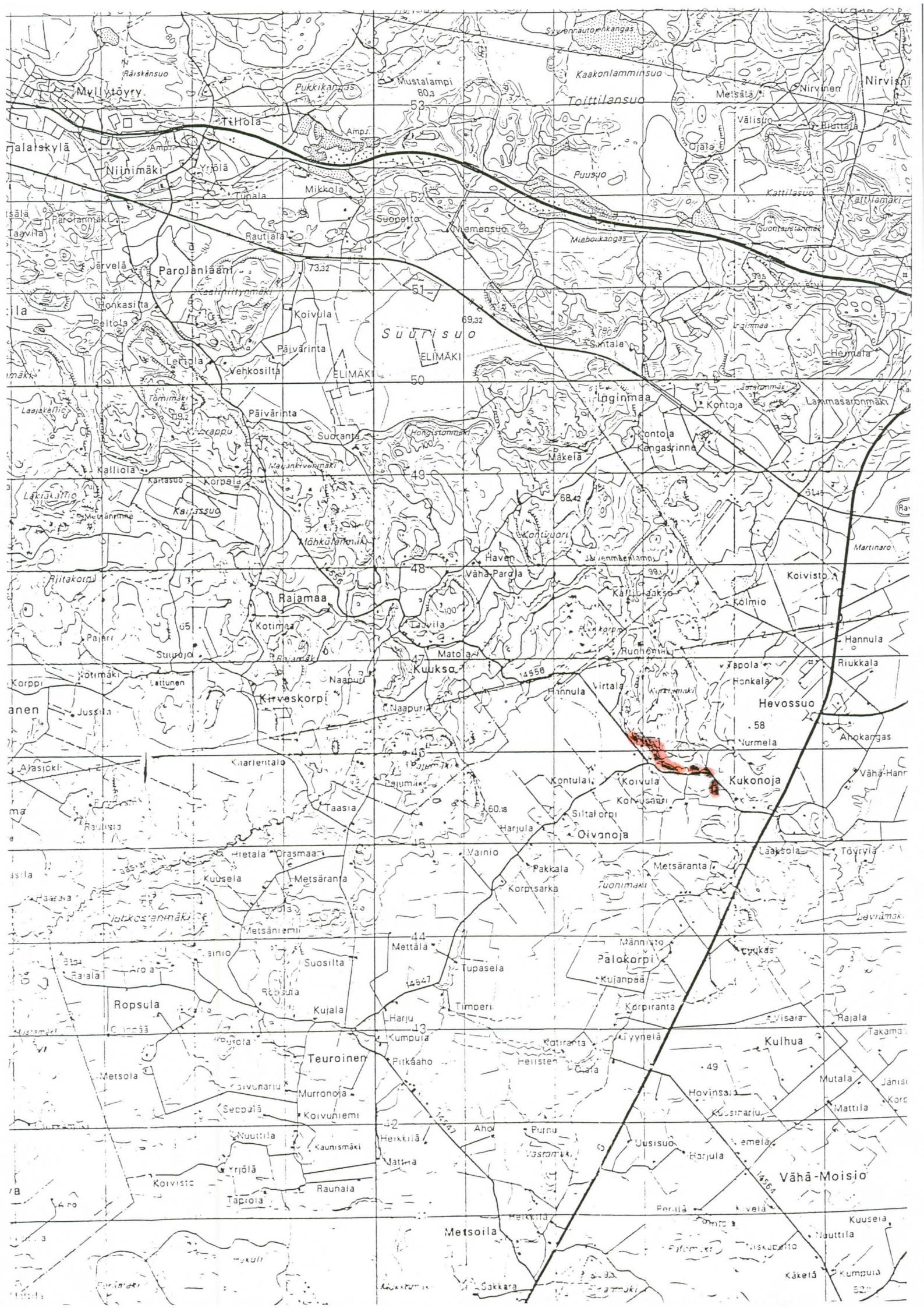
Kaivantojen yhteispituus:

arviolta n. 1 km

Huom:

Hiekanotto Jänkhäntien itäpuolella ja rakentaminen tuhonneet kaivantoja. Kyläläisten mukaan töissä on paikallisten lisäksi ollut Korialle majoitettuja sotavankeja.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Elimäki
Alue: Kukonoja
Kohteen nimi: Metsäranta
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen
Tarkastuspäivämäärä: 24.9.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3113 04
Koordinaatit: x= 6744 55 - 88
y= 473 68 - 474 10
z= n. 55-65

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee 7 km lounaaseen Korian rautatiesillasta, molemmin puolin Helsingistä Kouvolaan vievää valtatieta no. 6. Kaivantoja on valtatieen länsipuolella Metsärannan talosta itään olevan pellon reunassa ja etelään olevassa metsäsaarekkeessa.

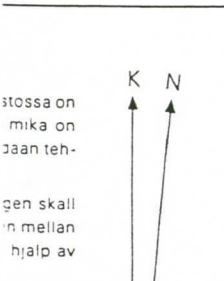
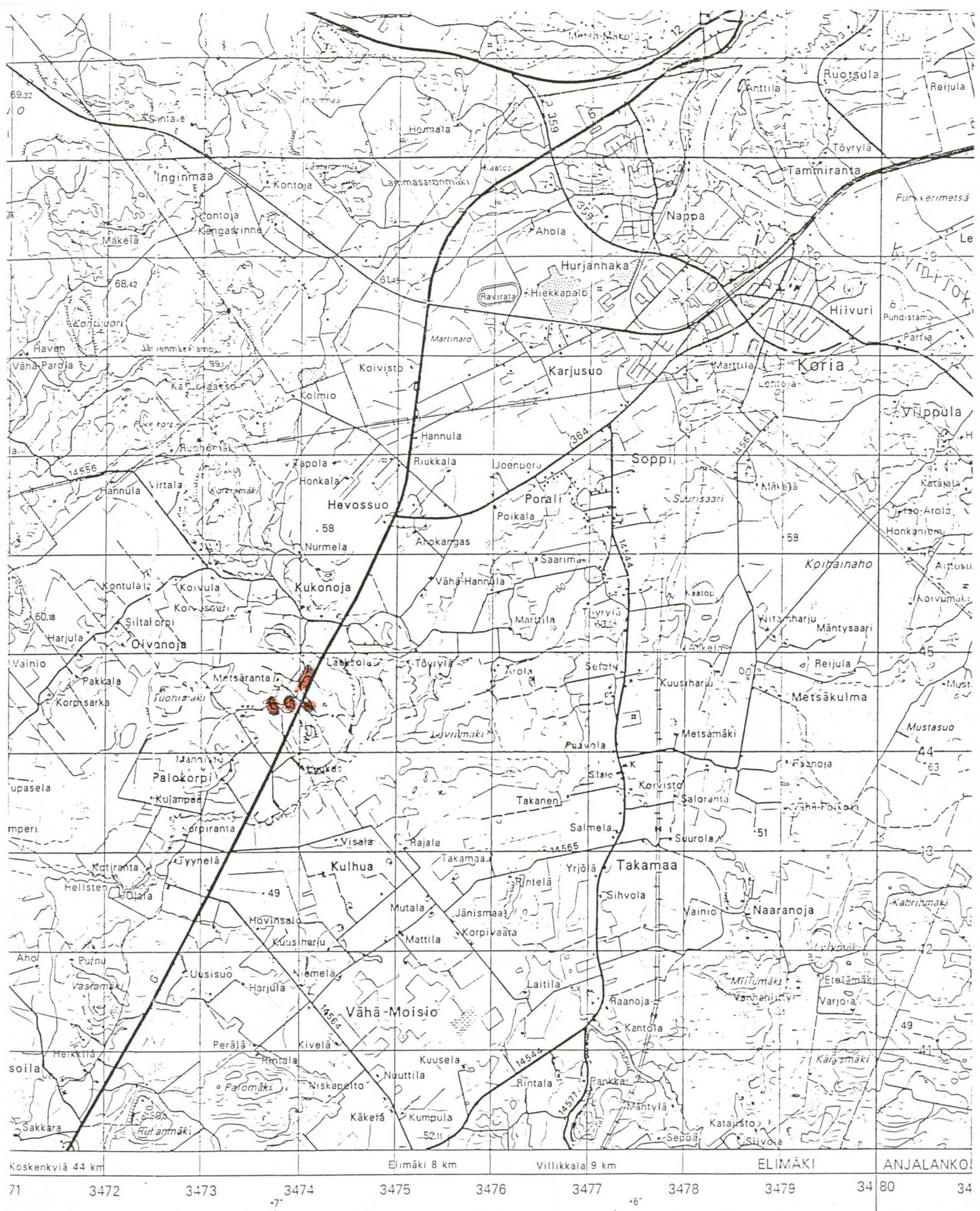
Kohde:

Kohteessa on kaivettua, osin keskeneräistä taistelun ja yhdyshautaa. Varustuksilla on estetty vihollista etenemästä Kouvolaan kohti. Päätorjuntasuunta on länsi-lounas.

T-/y-haudan syvyys:
T-/y-haudan leveys:
Miehistö-/varastosuojat:
Kaivantojen yhteispituus:
Huom:

0,5-1,5 m
n. 1
arviolta n. 500 m
Alueella on todennäköisesti enemmänkin kaivantoja, mutta pimeys esti havainnoinnin.

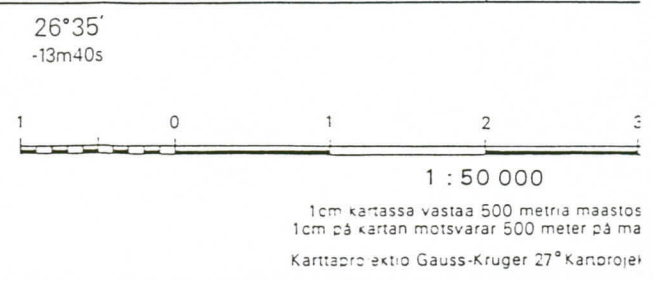

26°30'
-14m00s

Suunnanoton jälkeen kompassi asetetaan nuoliparin päälle siten, että neularasian suunnaottoviivat ovat karttapohjoisen nuolen (K) suuntaiset. Neularasiaa kierretään siten, että suunnaottoviivat tulevat neula-pohjoisen nuolen (N) suuntaisiksi. -Maastosta mitattu suunta korjataan painvastoin ennen sen viemistä karttaan.

Efter kursuttagningen laggs kompassen på pilparet så att hjälplinjerna i kompasshusets botten är parallella med pilen för kartnorr (K). Kompass-huset vrids så att hjälplinjerna för kursuttagning är parallella med pilen

stossa on
mika on
Jaän teh-
gen skall
n mellan
hjälp av

Koskenkyliä 44 km   Elimäki 8 km   Villikkala 9 km   ELIMÄKI   ANJALANKO

71   3472   3473   3474   3475   3476   3477   3478   3479   3480   34

69.32
68.42
61.45
60.18
60.15
49
45
44
43
42
41

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Elimäki
Alue: Löytty
Kohteen nimi: Löytty
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 06 ja 3113 04
Koordinaatit: x= 6739 60 - 6740 90
y= 476 84 - 477 05
z= n. 40-60

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee n. 8-9 km koilliseen Elimäen kirkosta. Pohjoisimmat kaivannot ovat Villikkalasta Takamaan kautta Korialle vievän maantien no. 14577 ja Elimäeltä Takamaan kautta Korialle vievän maantien no. 14544 risteyksestä 300 m etelään mäen länsirinteessä. Siellä kaivantoja on ensin 150 m tien länsipuolella Pankan talolle asti, sitten n. 1000 m tien itäpuolella mäen rinnettä seurailleen. Voimalinjan kohdalla kaivanto siirtyy taas tien länsipuolelle eteläisimpien ollessa lähellä pellon reunaa.

Kohde:

Kohde käsittää kaivettua, osin keskeneräistä taisteluhautaa, hieman yhdyshautoja ja ainakin yhden korsukuopan. Varustuksilla on estetty etelästä ja erityisesti lännestä nykyisen tien no. 14544 suunnasta tulevaa vihollista etenemästä Kouvolaan kohti. Päätorjuntasuunta on länsi.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1

Miehistö-/varastosuojat:

väh. 1 (koko n. 3x3 m, syvyys 2 m, sijaitsee n. 400 m etelään em. teiden risteyksestä tien länsipuolella pankan talosta hieman pohjoiseen)

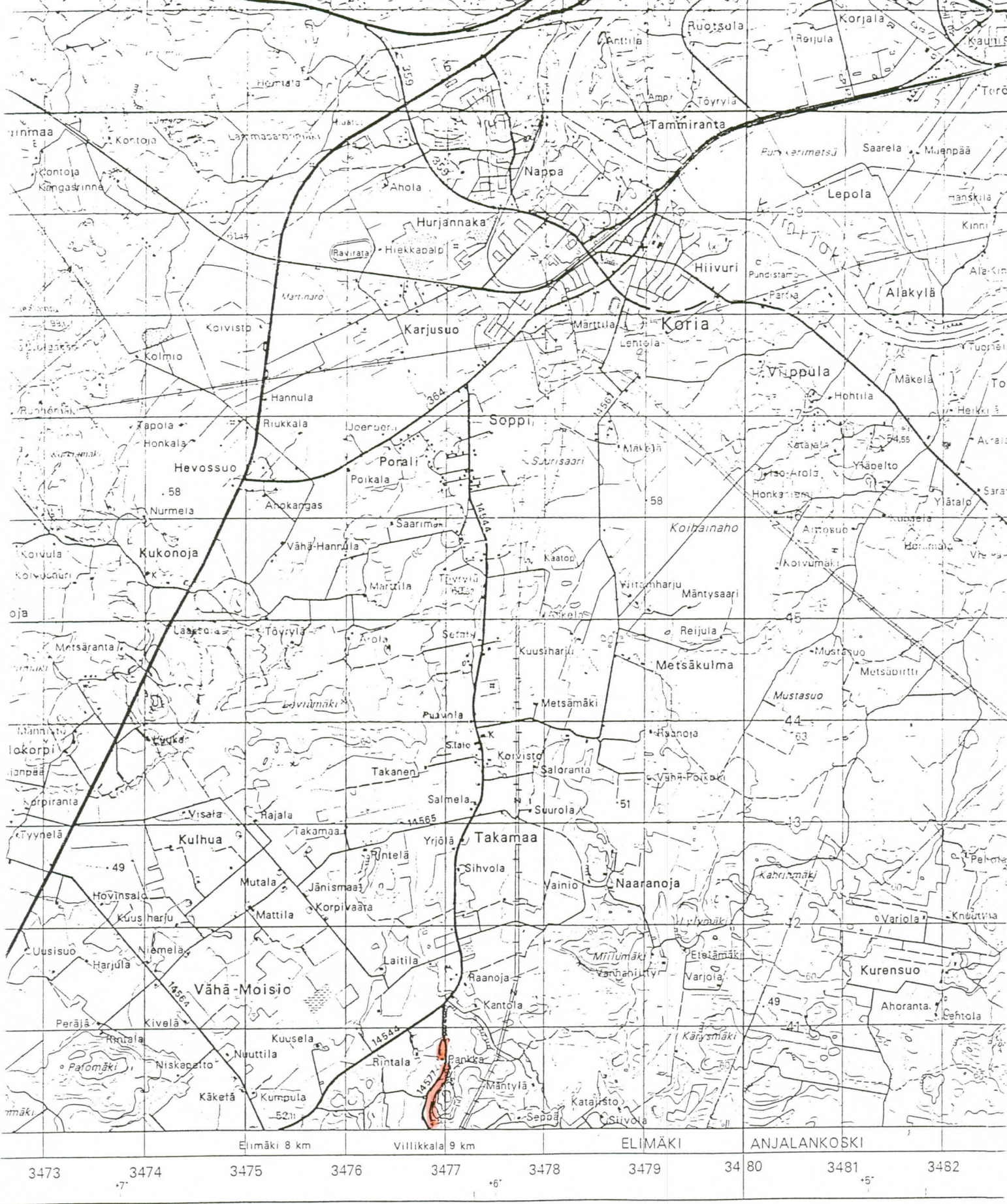
Kaivantojen yhteispituus:

ei mitattu, arviolta n. 1,5 km

Huom:

Kohteen nimeksi on muutettava ao. mäen nimi kunhan se saadaan selville.

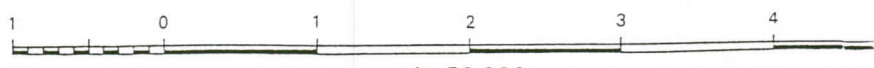

26°30' 26°35' 26°40'
 14m00s -13m40s -13m20s

Suunnanoton jälkeen kompassi asetetaan nuoliparin päälle siten, että neularasian suunnanottoviivat ovat karttopohjoisen nuolen (K) suuntaiset. Neularasiaa kierretään siten, että suunnanottoviivat tulevat neulapohjoisen nuolen (N) suuntaisiksi. -Maastosta mitattu suunta korjataan painvastoin ennen sen viemistä karttaan.

Efter kursuttagningen läggs kompassen på pilparet så att hjälplinjerna i kompasshusets botten är parallella med pilen för kartnorr (K). Kompasshuset vrids så att hjälplinjerna för kursuttagning är parallella med pilen för kompassnorr (N). -Färdriktningen som har tagits ut i terrängen korrigeras i motsatt riktning innan den överförs på kartan.

1 : 50 000

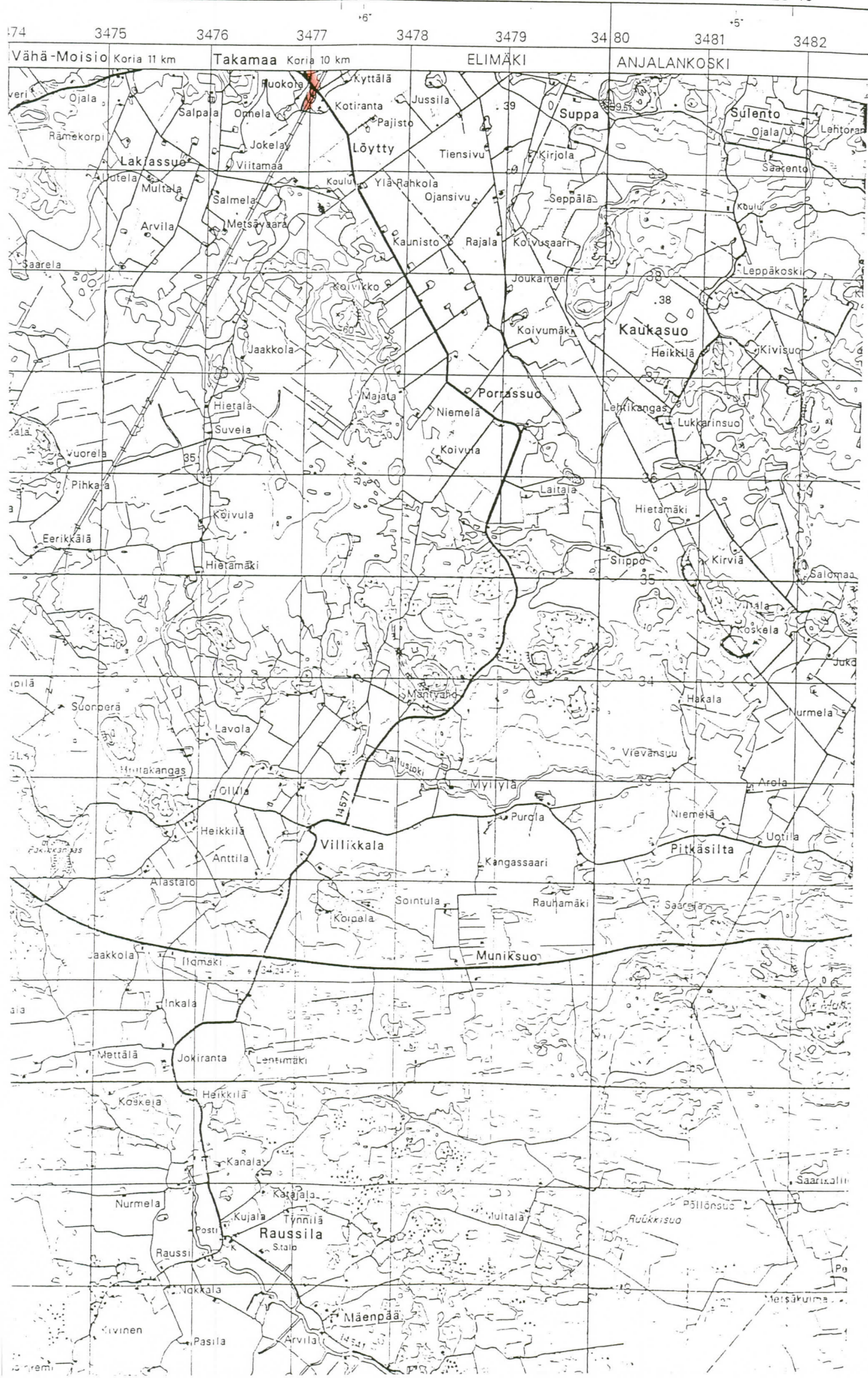
1 cm kartassa vastaa 500 metriä maastossa
 1 cm på kartan motsvarar 500 meter på marken

Karttaprojektio Gauss-Krüger 27° Kartprojektion
 Korkeusjärjestelmä N60 Höjdsystem

26°35'

04°29'

78.0

78.7

78.0

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Anjalankoski ja Elimäki
Alue: Korvenkylä ja Porrassuo
Kohteen nimi: Lähdekallio
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 09
Koordinaatit: x= 6734 25 - 6735 30
y= 480 82 - 481 65
z= n. 35-45

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Junkkarissa n. 9-10 km länsiluoteeseen Anjalan kirkosta, 500-800 m lounaaseen Korvenkylästä Kaukasuolle vievästä maantiestä no. 14582, tien ja Tallusjoen välissä sijaitsevilla Lähdekallioilla. Varustuksia on molemmin puolin Anjalankosken ja Elimäen kuntien välistä rajaa.

Kohde:

Kohde käsittää kaivettua ja louhittua taisteluhautaa (ampumasyvennyksin varustettua, osin keskeneräistä), yhdyshautoja, korsunpaikkoja ja pesäkkeitä.

Mielenkiintoinen on kaivettu konekivääripesäke, jossa on säilynyt puurakenteita: vaakahirsistä tehdystä seinästä ainakin 8 hirsikerrosta ja lankkulattiaa. Se sijaitsee n. 350 m länteen Koskelan talosta (koordinaatit x=6734 40, y=481 60). Ampumapesäkkeen koko on n. 2,7x2,1 m ja syvyys n. 1,5 m. Sen takana on eräänlainen eteinen, kooltaan 1,2x1,65 m, ja tähän eteiseen johtaa takaa n. 3 m pituinen käytävä. Tämän käytävän seinämät on tuettu kivillä. Pesäkkeen sivuille on kasattu maavallit, joiden korkeus on n. 2 m. Pesäkkeen edestä on kaivettu hieman maata pois paremman ampuma-alan saamiseksi (vrt. Jaala Pappilanharju). Ampumasuunta on etelään peltoaukealle. Koko pesäkkeen ala on n. 11x11 m. Varustuksilla on estetty etelästä tai lännestä tulevaa vihollista kiertämästä Korvenkylää tätä kautta. Päätorjuntasuunta on lounas.

T-/y-haudan syvyys: 0,5-2 m
T-/y-haudan leveys: n. 1-1,5 m
Miehistö-/varastosuojat: useita, mm. kaksi louhittua korsukuoppaa joita ei ennätetty paikantaa (korsuissa ollut kuuleman mukaan hirsimökit eli lindaasit valmiina ja niissä ruuti-, viina- ja perunavarastoja)
Kaivantojen yhteispituus: ei mitattu, kuitenkin lähes 2 km
Huom: Töihin osallistuneet työläiset olleet majoittuneet Hietämäen pellolle, jonne oli pystytetty parakkikylä.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Anjalankoski
Alue: Korvenkylä
Kohteen nimi: Pekkolanmäki
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 17.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 09
Koordinaatit: x= 6733 65 - 6734 45
y= 482 95 - 484 20
z= n. 35-45

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Ummeljoelta Muhnie-
meen vievän maantien no. 3543
molemmin puolin, pääosin kuitenkin
tien länsipuolella. Tien itäpuolella
on säilynyt vain pieni pätkä
taisteluhautaa - muu on tuhoutunut
rakentamisen yhteydessä.
Tien länsipuolella taisteluhauta
alkaa aivan maantien reunasta
seuraintalon eteläpuolelta ja jatkuu
useana pätkänä länteen suunnilleen 40
metrin korkeuskäyrää seurailleen
Kaukasuolle vievän maantien no. 14582
reunaan. Läntisimmät kaivannot ovat
hieman Niemelän talon risteyksestä
luoteeseen.

Maantien 14582 eteläpuolella
kaivantoja on Kalliolan talon
luoteispuolella, tien ja pellon
välisessä metsäsaarekkeessa.

Kohde:

Kohde käsittää taistelu- ja yhdyshau-
toja. Taisteluhaudan etureunassa on
ampumasyvennyksiä. Yhtä mahdollisesti
tuhoutunutta sirpalesuojaa
lukuunottamatta korsuja ei löytynyt.
Kaikki löydetyt varustukset ovat
kaivettuja. Varustuksilla on katkais-
tu Muhniemestä pohjoiseen Ummeljoelle
vievä tieura päätörjuntasuunnan
ollessa etelään laajoille
peltoaukeille.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

1 (?)

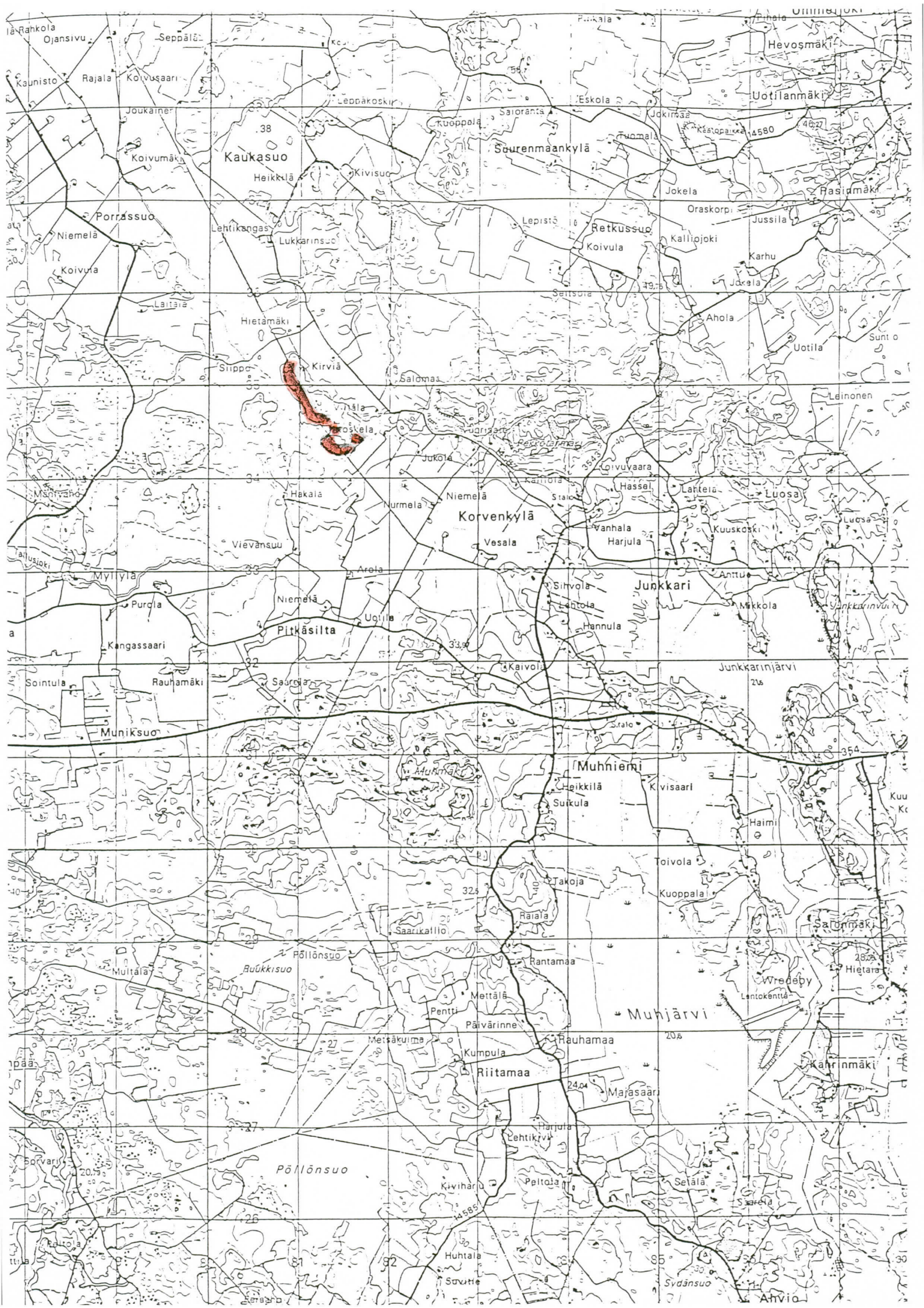
Kaivantojen yhteispituus:

ei mitattu, varustuksia on 1,5 km
matkalla useassa pätkässä

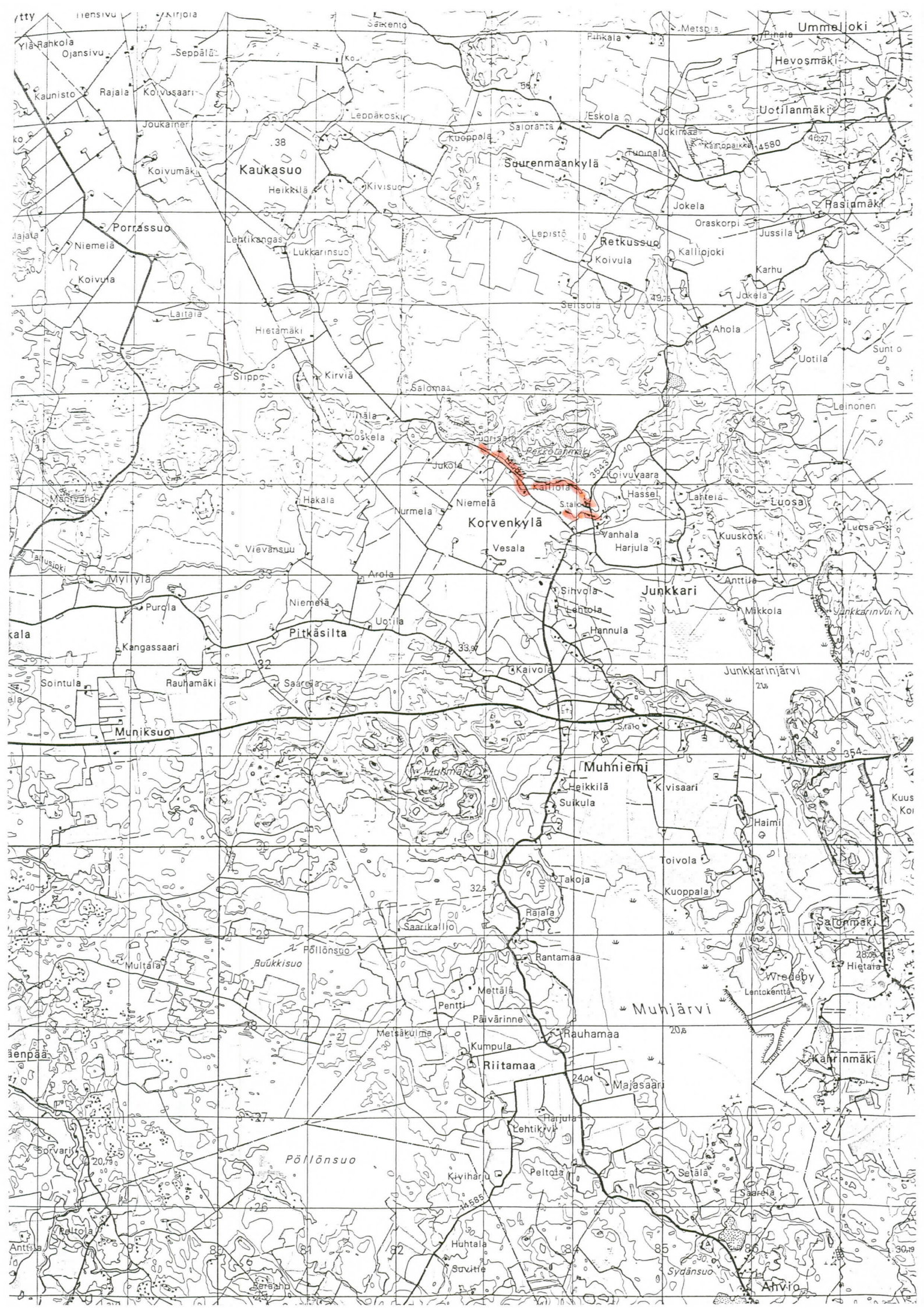
Huom:

Varustuksia on tuhoutunut metsätöissä
ja rakentamisen yhteydessä.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Anjalankoski
Alue: Junkkari
Kohteen nimi: Kettulanmäentie
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 09
Koordinaatit: x= 6733 35 - 40
y= 485 04 - 08
z= n. 27,5-30

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Junkkarissa n. 5,2 km länsiluoteeseen Anjalan kirkosta, Anjalasta Junkkarinjärven pohjoispuolitse Korvenkylään kiertävän maantien no. 14586 ja siitä Junkkarissa pohjoiseen erkanevan Kettulanmäentien risteyksestä n. 300 m luoteeseen, Kettulanmäentien länsipuolella olevassa metsäsaarekkeessa.

Kohde:

Metsäsaarekkeeseen on kaivettu ampumasyvennyksin varustettua taisteluhautaa, yhdyshautaa ja korsukuoppa. Kaivanto kiertää saarekkeen länsipäässä olevan pienen kumpareen niin, että korsun paikka on suojassa kumpareen takana. Kooltaan korsukuoppa on n. 7x5 m ja syvyydeltään kolmisen metriä. Varustuksilla on estetty vihollisen eteneminen Junkkarinjärven pohjoispuolitse itään. Päätorjunta-suunta on länsi.

T-/y-haudan syvyys: 0,5-2 m

T-/y-haudan leveys: n. 1-1,5 m

Miehistö-/varastosuojat: 1

Kaivantojen yhteispituus: ei mitattu, kuitenkin kymmeniä metrejä

Huom:

mahdollisesti osin tuhoutunut viljelyn vuoksi

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Anjalankoski
Alue: Junkkari
Kohteen nimi: Kettulanmäentie S
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 09
Koordinaatit: x= 6733 05 - 09
y= 485 13 - 15
z= n. 27,5

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Junkkarissa n. 5 km länsiluoteeseen Anjalan kirkosta, Anjalasta Junkkarinjärven pohjoispuolitse Korvenkylään kiertävän maantien no. 14586 ja siitä Junkkarissa pohjoiseen erkanevan Kettulanmäentien risteyksen eteläpuolella olevassa metsäsaarekkeessa aivan tien vieressä.

Kohde:

Metsäsaarekkeeseen on kaivettu muutama kymmenen metriä ampumasyvennyksin varustettua taisteluhautaa. Kaivanto alkaa aivan tien vierestä ja jatkuu etelään saarekettä pitkin päättyen saarekkeen kaakkoispäässä olevan kiven luokse. Varustuksilla on estetty vihollisen eteneminen tietä pitkin itään. Päätorjuntasuunta on länsi.

T-/y-haudan syvyys: 1-1,5 m

T-/y-haudan leveys: n. 1-1,5 m

Miehistö-/varastosuojat: ei

Kaivantojen yhteispituus: arviolta n. 50 m

Huom: Tien pohjoispuolella mahdollisesti olleet varustukset ovat tuhoutuneet asuinrakentamisen yhteydessä.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Anjalankoski
Alue: Junkkari
Kohteen nimi: Mikkolanniemi
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 09
Koordinaatit: x= 6732 06 - 50
y= 485 90 - 486 20
z= n. 25-30

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee n. 4 km länsiluoteeseen Anjalan kirkosta, Junkkarinjärveen pohjoisesta pistävässä Mikkolaniemessä. Mikkolanniemen eteläkärkeen, mökin ja pellon väliseen metsäkaistaleeseen on kaivettu muutama kymmenen metriä ampumasyvennyksin varustettua, kahdessa pätäkässä olevaa taisteluhautaa sekä siitä länteen, korsuun johtava yhdyshauta. Korsukuoppa on kooltaan n. 3x3 m ja syvyydeltään puolisen metriä. Taisteluhautaa on paikoin tuettu kivillä. Kapean peltokaistaleen luoteispuolella rantatörmän päällä on pääosin keskeneräistä taisteluhautaa, jonka etuseinämässä on ampumasyvennyksiä. Hieman pohjoisempana on lisäksi pari matalaa poteromaista painauma. Mikkolanniemen itärannalla em. kapean peltokaistaleen ja niemen kärjessä olevalle mökille vievän tien välissä on 2,5-3 m syvä korsukuoppa, johon johtaa molemmilta puolilta lyhyt yhdyshauta. Kooltaan kuoppa on n. 4x8 m. Aivan metsäsaarekkeen pohjoisreunassa on mahdollinen korsukuoppa ja muita tarkoitukseltaan epävarmoja painaumia. Varustuksilla on ilmeisesti pyritty estämään Junkkarinjärven ylitys päätorjuntasuunnan ollessa lounaaseen.

T-/y-haudan syvyys: 0,5-2 m
T-/y-haudan leveys: n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat: 2 (3?)
Kaivantojen yhteispituus: ei mitattu, arviolta n. 100 m
Huom:

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Anjalankoski
Alue: Anjala
Kohteen nimi: Junkkarinjärvi S
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 17.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 08 ja 3024 09
Koordinaatit: x= 6729 60 - 6731 22
y= 486 45 - 487 30
z= n. 25-40

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Elimäeltä Anjalaan vievän maantien no. 354 molemmin puolin n. 3 km Anjalan kirkolta länteen. Varustukset ovat Junkkarinjärvestä etelään Kymijokeen laskevan joen itäpuolisen mäen rinteessä. Tien tuntumassa kaivantoja on kahdessa tasossa, kauempana tiestä vain yhdessä tasossa lähellä pellon reunaa.

Tien pohjoispuolella taisteluhauta alkaa Junkkarinjärven etelälahden itäpuoliselta kalliolta, josta se laskeutuu alas lähelle pellon reunaa ja jatkuu etelään tien tuntumaan. Tien vieressä louhittua taisteluhautaa on myös idempänä, ylempänä kalliolla.

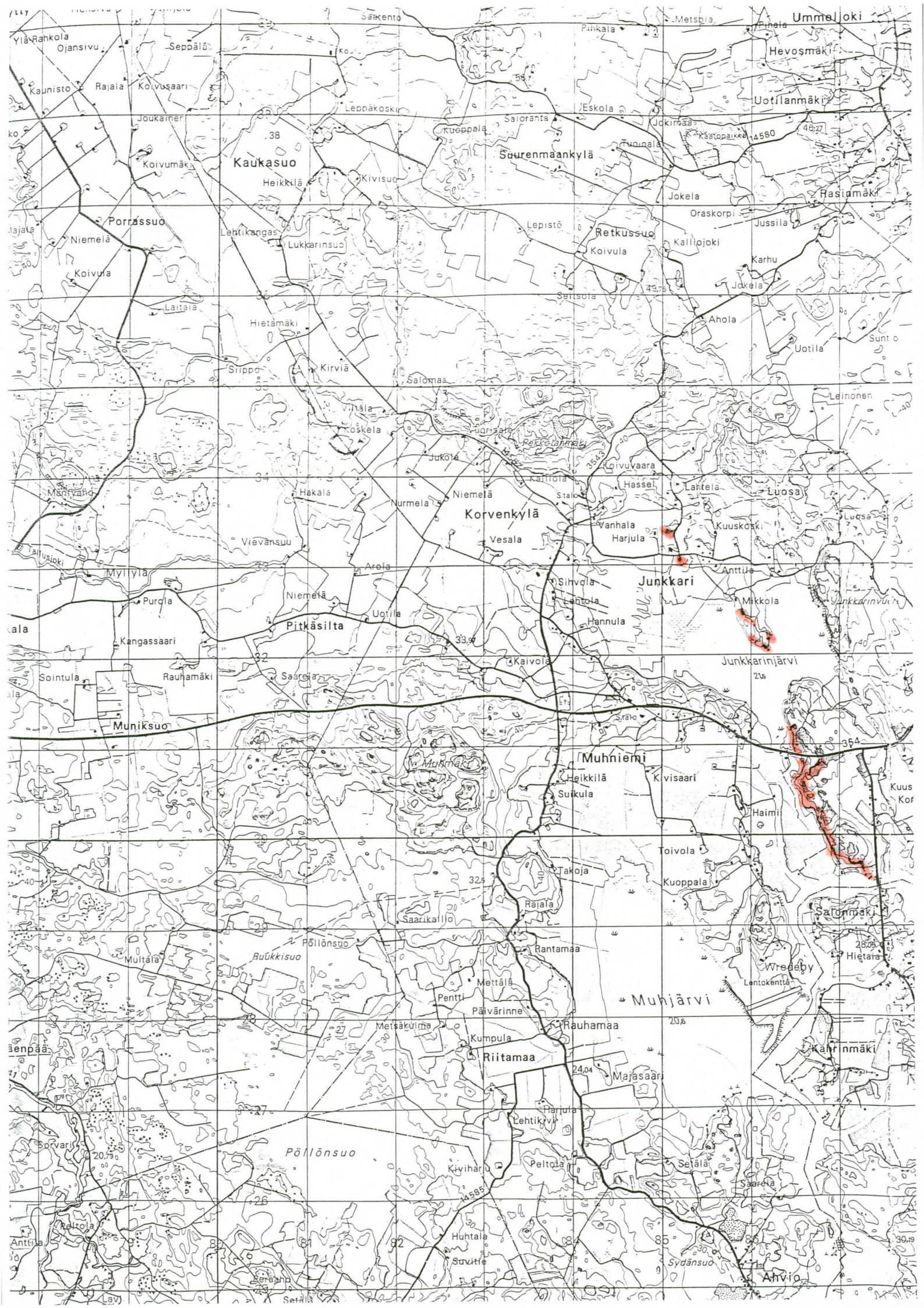
Tien eteläpuolella kaivantoja on myös kahdessa tasossa tien tuntumassa. Ylempänä rinteessä on louhittua, osin keskeneräistä taisteluhautaa toista sataa metriä. Alarinteessä lähellä pellon reunaa on kaivettua taisteluhautaa lähes katkeamatta etelään Kymijoelle asti. Lisäksi mäen etelärinteessä Susikosken sillan pohjoispuolelta länteen taloille kääntyvän tien molemmin puolin on kaivettuja ja louhittuja asemia.

Kohde:

Kohde käsittää sekä kaivettua että louhittua (osin keskeneräistä) ampumasyvennyksin varustettua taistelu- ja yhdyshautaa sekä korsunpaikkoja. Varustuksilla on katkaistu Muhniemeltä itään Anjalaan vievä tieura päätorjuntasuunnan ollessa länteen joelle ja laajoille peltoaukeille.

T-/y-haudan syvyys: 0,5-2 m
T-/y-haudan leveys: n. 1-1,5 m
Miehistö-/varastosuojat: muutama
Kaivantojen yhteispituus: ei mitattu, kuitenkin yli 2 km
Huom: Varustuksia on hieman täytetty romuilla, niitä on tuhoutunut myös hiekanotossa.
Kohteen nimi tarkennettava esim. peruskartalta, pienennöksessä ei lähistöllä mitään paikannimiä.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Kotka
Alue: Huruksela
Kohteen nimi: Salonmäki
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 08
Koordinaatit: x= 6728 98 - 6729 28
y= 486 66 - 84
z= n. 35

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee Kotkan pohjoisimmassa kolkassa, Hurukselan Salonmäen saaren länsi- ja luoteisrannalla.

Kohde:

Salonmäelle on kaivettu ja louhittu taistelu- ja yhdyshautaa, mahdollinen pesäke (kooltaan n. 2,5 x 2,5 x 0,3 m) sekä erillisiä, keskeneräisiä poteroita. Taisteluhaudan etuseinämässä on ampumasyvennyksiä. Kallioiseen hiekkamaahan tehdyt kaivannot ovat osin keskeneräisiä, osin hiekalla täyttyneitä. Luoteessa kaivantoja on osin kahdessa tasossa. Anjalasta Kotkaan Kymijoen vartta vievä tie on tuolloin kulkenut Wredebyn kartanon pohjoispuolelta Kymijoen yli Salonmäelle ilmeisesti nykyiselle Lauttarannankujalle. Varustuksilla on estetty Kymijoen ylitys tämän ylityspaikan kohdalta päätorjuntasuunnan ollessa länteen ja luoteeseen joelle.

T-/y-haudan syvyys:

0,3-1,5 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

ei

Kaivantojen yhteispituus:

ei mitattu

Huom:

Varustuksia on saattanut tuhoutua hiekanotossa.

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Kotka
Alue: Veikkola
Kohteen nimi: Vanhala
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 10
Koordinaatit: x= 6714 60 - 96
y= 493 06 - 30
z= n. 20

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde sijaitsee noin 4 km pohjoisluoteeseen Kymminlinnasta, Kotkasta Kymijoen itärantaa Nikeliin vievän maantien no. 14619 varrella. Kaivantoja on kolmessa paikassa, molemmin puolin tietä.

Kohde:

Kohde käsittää mäntykankaalle kaivettuja taisteluhautoja sekä Kymijoen rantatörmällä että noin 50 m itään tiestä. Varustuksilla on estetty Kymijoen ylitys päätörjuntasuunnan ollessa länteen joelle.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

ei

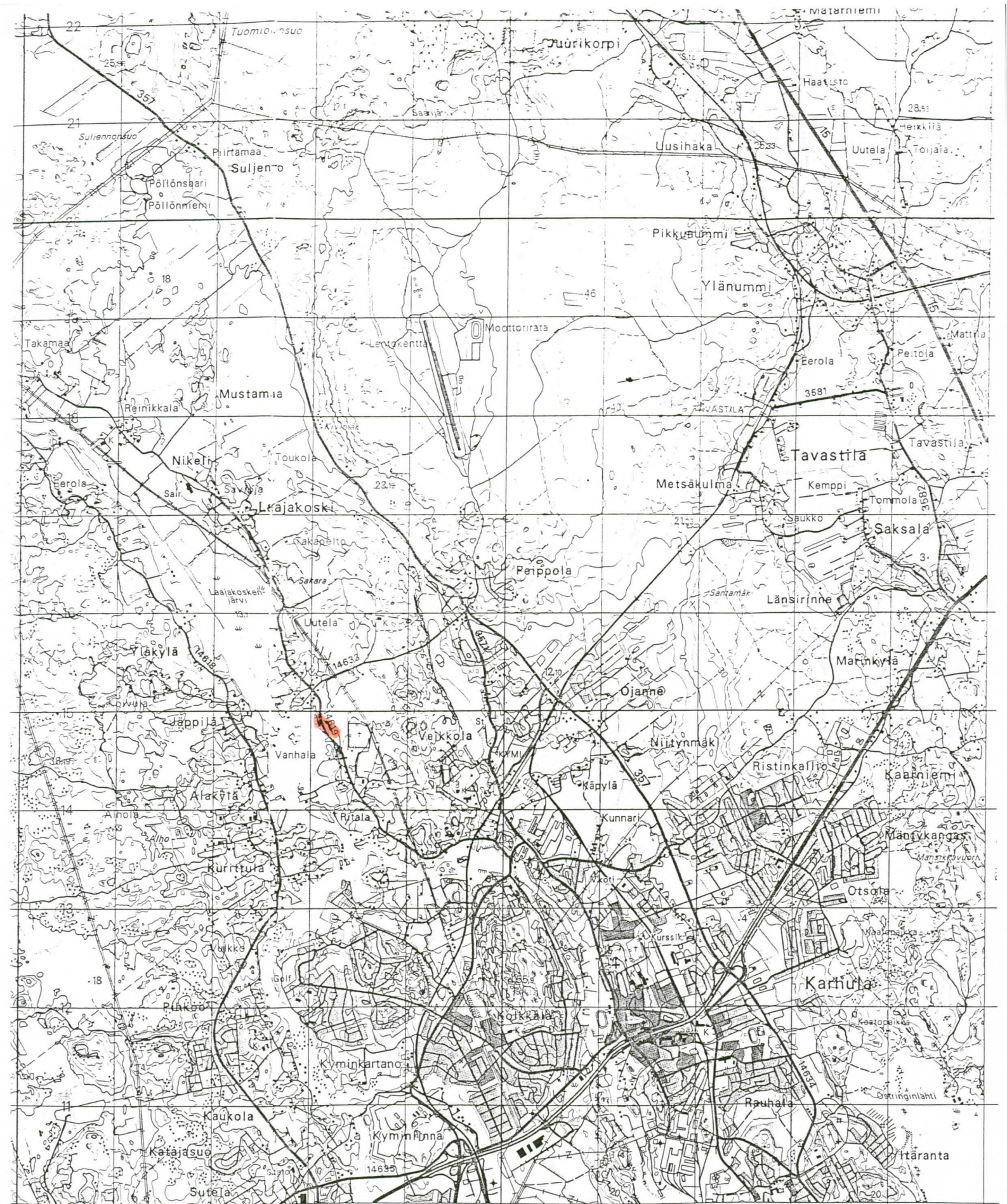
Kaivantojen yhteispituus:

ei mitattu, arviolta n. 300 m

Huom:

Varustuksia on tuhoutunut ehkä paljonkin hiekanotossa. Myös rantatörmän sortuminen uhkaa osaa kaivannoista.

KOTKA Mussalo 7 km Loviisa 38 km KOTKA Sunila Halla 2 km

190 3491 3492 3493 3494 3495 3496 3497 3498 3499 3500

26°50' 26°55' 27°00'
-12m40s -12m20s -12m00s

etta maastossa. Merenkulkuun liittyvät väy-
yystiedot perustuvat merenkulkuhallituksen
on.

KARTTAKESKUS, Helsinki, Helsingfors

RTTOJA.
3. Kartans information för sjöfarten baserar
jer på material från sjöfartsstyrelsens samt

TUNNISTETIEDOT:

Kunta: Kotka
Alue: Kyminkartano
Kohteen nimi: Kyminkartano
Kohteen tyyppi: kenttälinnoitus
Ajoitus: I maailmansota
Tarkastajat: Martti Koponen & Hannu Poutiainen
Tarkastuspäivämäärä: 18.8.1994

SIJAINTI

Peruskartta n:o: 3024 10
Koordinaatit: x= 6711 80 - 90
y= 492 90 - 493 06
z= n. 15-20

KOHTEEN KUVAUS

Yleiskuvaus:

Ympäristö:

Kohde:

Kohde sijaitsee noin 1,5 km luoteeseen Kymminlinnan keskustasta, Siikakosken itäpuolisella rannalla. Kymijoen läntisimmän uoman rannalla on kaivettua ja louhittua taisteluhautaa. Kaivanto alkaa hieman luoteeseen Siikakoskenpolun ja Jokipolun risteyksestä, mistä se jatkuu etelään tien ja joen välissä kunnes siirtyy tien itäpuolelle jatkuen Munkkisaarenpolun ja Munkholmantien risteykseen. Varustuksilla on estetty Kymijoen ylitys Siikakosken kohdalta päätorjuntasuunnan ollessa länteen joelle.

T-/y-haudan syvyys:

0,5-1 m

T-/y-haudan leveys:

n. 1 m

Miehistö-/varastosuojat:

ei

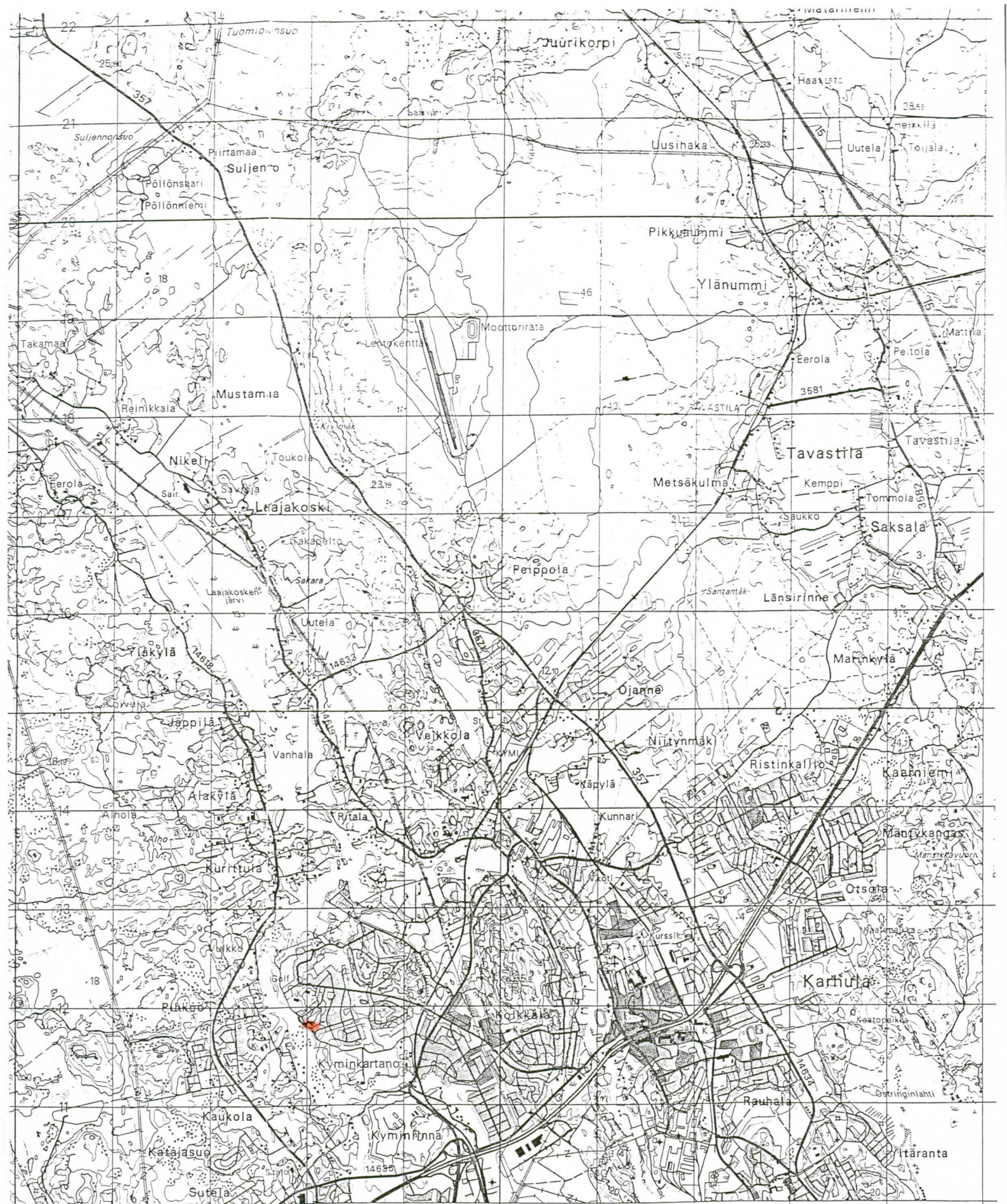
Kaivantojen yhteispituus:

ei mitattu

Huom:

Varustuksia on tuhoutunut tienteossa ja rakentamisessa.

KOTKA Mussalo 7 km Loviisa 38 km KOTKA Sunila Halla 2 km

90 3491 3492 3493 3494 3495 3496 3497 3498 3499 3500

26°50' -12m40s 26°55' -12m20s 27°00' -12m00s

etta maastossa. Merenkulkuun liittyvät väy-
yystiedot perustuvat merenkulkuhallituksen
on.

KARTTAKESKUS, Helsinki, Helsingfors

RTTOJA.
3. Kartans information för sjöfartsbaserar
per på material från sjöfartsstyrelsen samt